

ВІРА і ЖИТТЯ

3•2024

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО МІСІОНЕРСЬКОГО ТОВАРИСТВА «СВІТЛО НА СХОДІ»

**Я ЗУСТРІЛАСЯ З УБИВЦЕЮ
МОЄЇ РОДИНИ**

ЗУСТРІЧ З АВРААМОМ

**ПРОЩЕННЯ –
СЛОВО І ДІЛО**

50
РОКІВ
ЖУРНАЛУ

ПРОЩЕННЯ

У НОМЕРІ:

4

Проповідь **Нікола ФОЛКОМЕР**

НАГАЛЬНЕ ПИТАННЯ

7

Наше інтерв'ю **Іммакуле ІЛІБАГІЗА**

Я ЗУСТРІЛАСЯ З УБИВЦЕЮ...

10

Проза **Юрій СИПКО**

ЗУСТРІЧ З АВРААМОМ

12

Мала кафедра **Віктор ТАНЦЮРА**

ПІДВИЦИТИ ПЛАНКУ

13

Есе **Іван ЛЕЩУК**

ДІВЧИНКА, ЯКА ВМІЛА...

14

Сторінки історії **Олександр НАГІРНЯК**

СТОРІНКИ НАШОЇ ІСТОРІЇ

18

Точка зору **Микола ВОДНЕВСЬКИЙ**

ШЛЯХ СХОДЖЕННЯ

19

Варто замислитися **Йоан ЗОЛОТОУСТИЙ**

ЩО Є ЛЮДИНА

20

Роздуми над Словом **Олександр ЗАЙЦЕВ**

ПРОЩЕННЯ – СЛОВО І ДІЛО

22

Свідectво **Коррі тен БООМ**

НАГЛЯДАЧ

24

Гортаючи старі сторінки **Клайв С. ЛЬЮїС**

ПРОЩЕННЯ

27

Пережите **Юрій СИПКО**

ЯК ХРИСТОС

28

З місіонерських ланів **Віктор ТАНЦЮРА**

РАЗЮЧІ ЗМІНИ

30

Листи читачів **Алла ВЕРЕНЧУК**

РІЗДВЯНА РАДІСТЬ

50
РОКІВ
ЖУРНАЛУ

НЕ ЧЕКАЙТЕ ВДЯЧНОСТІ

Микола ВОДНЕВСЬКИЙ

Кажуть: життя мчить нестримною річкою.
Ще кажуть: вузлики смерть всі розв'яже.
«Сійте розумне лиш, добре та вічнеє» –
Дякую, правда, ніхто вам не скаже.
Світ гогниває в розпусті і заздрості.
Злоба гобру протугіє щосили.
Замість уваги, любови і вдячності
Будуть клювати вас аж до могили.
Все, мабуть, так... Тільки серце воліло би
Всім на Спасителя нашого вказувать.
Ось чому ремство й образи сердечні всі,
Друзі, залишмо! Не треба їх згадувать.
Сійте! Віг Бога завдання ми маємо –
Всі, кому істина неба відкрита.
Хай Сам Спаситель бажанням нас сповнює
Про Його милість всім людам звістити!
1991

**У ГОЛОВНОМУ – ЄДНІСТЬ,
У ДРУГОРЯДНОМУ – СВОБОДА,
У ВСЬОМУ – ЛЮБОВ.**

Бл. Августин

Петро приступив тоді та запитався Його:
«Господи, – скільки разів брат мій може згрішити
проти мене, а я маю прощати йому? Чи до семи раз?»
Мт. 18:21

ПРОЩАЙТЕ – І БУДЕТЕ ПРОЩЕНІ

Тут чітко написано, і ми це дуже добре знаємо, що проти нас можуть і будуть грішити. Та й ми самі часто грішимо проти когось, і це завжди створює напруження й дистанцію.

І розуміємо, що абсолютно неправильно жити в не-прощенні, на дистанції. Оскільки церква – це тіло, єдність, спільність, де домінуючим принципом взаємин є любов. Церква – це спільнота братів і сестер.

Можливо, хтось зітхнувши, скаже: еге ж, а чому ми так часто бачимо зовсім інше?

Імовірно, про це думав і апостол Петро, тому запитав Ісуса: «А скільки разів правильно прощати? Хіба не до семи?»

Христос відповів йому: аби дійсно розв'язати проблему єдності, любови, близькості, то прощати треба 490 разів на добу. Власне, це кожні дві хвилини, якщо рахувати, що наш сон триває вісім годин. Тобто, фактично – постійно.

І одразу пригадується Господня молитва: «І прости нам... як і ми прощаємо». Це так часто, так багато нам прощає наш Господь...

І ми усвідомлюємо, що жити правильно, у добрих стосунках неможливо без прощення. Прощення стало просто необхідним, коли люди зробилися грішними.

У світі дуже багато зла, фактично весь світ лежить у злі, і щоб не бути ним розчавленим, щоб мати внутрішній мир і сердечну радість, є один рецепт – прощати таким, як і ми, недосконалим, слабким людям.

Тема надто актуальна. Можливо, у цьому номері прозвучать відповіді на складні питання, які хвилюють вас уже тривалий час. Чому щось не так відбувається у вашому житті? Чому немає радості й миру, які Христос обіцяв кожному християнину?

А може, ми забули просту істину: прощайте – і будете прощені?..

Василь ДАВИДЮК,
головний редактор

Поговорімо про прощення. Що відразу спадає на думку зі Святого Письма, коли чуєте про прощення? Ісус говорить про це в Нагірній проповіді, і Його слова ми згадуємо щоразу, коли молимося «Отче наш». Цю молитву знаємо напам'ять. Ісус Христос сказав так: «А ти, коли молишся, "увійди до своєї комірчини, зачини свої двері, і помолися" Отцеві своєму, що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно. А як молитеся, не проказуйте зайвого, як ті погани, – бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє велемовство. Отож, не вподобляйтеся їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання! Ви ж моліться отак: "Отче наш, що єси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба нашого насущного дай нам сьогодні. І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь"».

І тут же продовжив: «Бо як людям ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець. А коли ви

не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших».

Чи розуміємо ми, про що тут ідеться? Що нам говорить Сам Господь Ісус Христос?

Прощення можливе лише там, де є провина. Усі ми носимо із собою власне минуле, яке переважно і визначає наше сьогодення, бо ми добре пам'ятаємо завдані нам душевні рани. Ці травми зазнаємо від конкретних людей, яких пам'ятаємо і з якими, можливо, й зараз спілкуємося.

Ці рани болять і запалюються, вони не дають нам спати, заважають спілкуванню. Ми знаємо, що зцілення можливе лише завдяки прощенню. Нам потрібно просто і конкретно пробачити!

Тому, коли ми читаємо слова апостола Павла: «Любов усе зносить», – звучать вони не як мірило нашої духовності, а як обітниця, яка дає живу надію.

Але спершу поговорімо про те, чим прощення не є.

ПРОЩЕННЯ – НЕ ПОЧУТТЯ

Якщо ви чекатимете, що зможете пробачити, коли відчуєте в серці солодке зворушливе почуття, тоді

НАГАЛЬНЕ

доведеться дуже довго чекати. Цілком імовірно, що воно ніколи не з'явиться!

Я ще не зустрів людини, яка могла би пробачити лише тому, що відчула такий потяг. Найчастіше траплялися люди, яким вдавалося якось про свої страждання не думати, відсувати кудись на задвірки пам'яті. І рани вже не так боліли та кровоточили.

Але це – не прощення. Така настанова серця не зцілює.

ПРОЩАТИ – НЕ ОЗНАЧАЄ ВДАВАТИ, НІБИ НІЧОГО НЕ СТАЛОСЯ

Замітати сміття під килим – не вирішення проблеми. Не вдавайте, ніби те, що з вами сталося, вас не зачепило, не завдало душевної рани.

Удавати, ніби все гаразд, – не означає пробачити.

ПРОЩАТИ – НЕ ОЗНАЧАЄ ВИПРАВДОВУВАТИ ПОВЕДІНКУ КРИВДНИКА

Іноді думаємо, що, прощаючи людині, ми заявляємо, що все не так страшно. Ми кажемо чи навіть вважаємо:

тільки того, хто усвідомив власну провину й виправився, або принаймні перебуває на шляху змін. Ми це бачимо, і наша довіра до колишнього кривдника може зростати.

Якщо ми зрозуміємо, що довіра та прощення – різні речі, то усвідомимо, що прощення можливе.

ПРОЩАТИ – ЗНАЧИТЬ ЗВІЛЬНЯТИ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Зазвичай міркуємо так: «Якщо я йому пробачу, то він так і залишиться без покарання. Він не замислиться про скоєне, і ніхто не притягне його до відповідальності».

Але насправді все інакше. Якщо ми приходимо в молитві до Бога, сповідуючи перед Ним власне жорстоко-сердя і небажання пробачити іншому, і вголос заявляємо про рішення пробачити кривднику, проголошуємо слова прощення, тим самим ми передаємо цю людину в руки Господа.

А в Небесного Отця – мільйон можливостей серйозно вплинути на серце цієї людини. І Господь працює в серці кривдника, щоб розтрошити його, очистити й відновити.

У цьому спасінні можемо взяти участь, якщо віддаємо Богу свою образу й відкриваємо перед Ним свої рани.

ПИТАННЯ

«Напевно, провина не стільки у кривднику, скільки в мені: я просто під гарячу руку потрапив».

Ми не можемо людині, яка, наприклад, ударила нас, а потім прийшла і перепросила, сказати: «Усе гаразд, то пусте».

Це неправда! Це не гаразд, що нас ударили. І ніхто нам не давав права вважати гріх нічим і називати його «усе гаразд». Ніхто не дав нам права виправдовувати гріх і давати іншому дозвіл грішити далі.

Що ми можемо вдіяти? Можемо сказати, що прощаємо. Але це не те саме, що сказати: «Добре, не страшно, я сам винен».

ПРОЩАТИ – НЕ ОЗНАЧАЄ ЗНОВУ ДОВІРЯТИ КРИВДНИКУ

Якщо, наприклад, до душоопікуна приходять дівчина й зізнається, що стала жертвою насильства з боку батька, дядька, діда... Що сказати їй? Вибачити вона має – це так, а от довіряти... то вже зовсім інше питання.

Знову довіряти людині, яка вас образила і принизила, – це не те саме, що пробачити. Довіра потребує часу й дотримання певних умов. Знову пустити в душу можна

А ТЕПЕР ПОГОВОРІМО ПРО ТЕ, ЩО Є СПРАВЖНЄ ПРОЩЕННЯ.

ПРОЩЕННЯ – ЦЕ УСВІДОМЛЕНЕ ВОЛЬОВЕ РІШЕННЯ

Усе всередині нас протестує! Емоції бунтують від однієї лише думки, що треба пробачити! Усі наші почуття волають: «Хіба це можливо?!» Наше вражене самолюбство, гордість, почуття власної гідності – усе вимагає: «Ніколи! У жодному разі! Усе, що завгодно, але не це. Ні, пробачити не можна».

Ми не можемо в цьому питанні керуватися почуттями. Серце – осередок нашої волі. І саме цією волею ми ухвалюємо рішення.

ПРОЩЕННЯ – ЦЕ НАШЕ ВЛАСНЕ РІШЕННЯ

Я сам ухвалюю рішення. Навіть Бог не може зробити це замість мене. Він чекає на нього від мене. Від щирого серця пробачити – моє і ваше особисте рішення.

Не зробимо цього – усе подальше духовне життя нестимемо наслідки непростення – поневолення, пригнічення, параліч.

ПРОЩЕННЯ – ЦЕ МОЄ РІШЕННЯ СЛУХАТИСЯ БОГА

Прощати – це не добра порада, а наказ, заповідь. Бог не каже: «Було б дуже непогано, якби ти зміг зібратися із силами і вправлятися в цій добрій справі». Ні! Він говорить: «Хочете мати прощення від Мене – прощайте кривдникам!»

Таким чином, прощення – це рішення бути слухняним Божому наказу. І кожен має ухвалити це рішення самостійно, особисто, у глибині серця.

Навіть якщо відчуваєте щодо когось, хто вже давно помер, гнів та озлоблення, у вас є можливість і необхідність пробачити й отримати звільнення.

Вибачивши, ви побачите, як ваше життя сповниться світла, радісної свободи, до якої покликані всі діти Божі.

ПРОЩЕННЯ ОЗНАЧАЄ БУТИ В МИРІ З БОГОМ

Це початок стосунків між нами та Богом! Не думаю, що нам потрібно намагатися налагодити з кимось стосунки, не налагодивши їх насамперед з Богом. Тільки в цілковитому послуху Йому, у смиренні серця перед Його волею, з відкритим для Його Духа і Слова серцем ми можемо піти до нашого кривдника й запропонувати прощення та примирення. Тут проходить вододіл.

Чи ми готові бути слухняними Богу? Що таке непослух, і з чого почалися всі біди цього світу, ми знаємо. З гріха. З гріхопадіння. У чому воно проявлялося? У непослуху Богові в дуже простій справі: не вживати плодів з якогось дерева в раю.

У Псалмі 65 написано: «Коли б беззаконня я бачив у серці своїм, то Господь не почув би мене» (в. 18).

Можу вас запевнити зі своєї багаторічної практики, що там, де є непримиренність, – духовне життя вмирає. Цілком.

Почніть жити щоденним прощенням, і побачите, наскільки легше вам даватиметься перемога в боротьбі зі спокусами.

Якщо під час розмови почуєте ім'я, яке викликає у вашому серці застрів, протест, можете не сумніватися – маєте проблеми з прощенням. Ви під гнітом гріха протилежності Богові, гріха непослуху та непростення.

І мова не про те, як часто ми про цю людину думаємо, а про те, що відчуваємо, коли чуємо її ім'я. Можливо, ви щорічно про неї згадуєте, і тоді у вашому серці починає закипати гнів, розтікається хворобливо-солодка образа... Це означає, що ваше серце запеклося. А жорстокість уб'є вас духовно, душевно й тілесно. Це, як говорить Писання, «гнилизна костей».

ПРОЩЕННЯ – ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ НАРОДЖЕНОЇ ВІД БОГА ЛЮДИНИ

Як жити життям прощення? Чи це можливо в принципі?

Так, можливо! І можливо не тому, що ми на це здатні, а тому, що Бог зробив нас здібними. Нас усіх! «Бо ми всі одним Духом охрищені в тіло одне... і всі ми напоєні Духом одним». Так, це дуже і дуже просто, адже «любов Божа вилася в наші серця Святим Духом, даним нам».

Це та любов, яка все покриває, як пише апостол Павло. І якщо ми цієї любові не маємо, то ми ніщо – «як мідь та дзвінка або бубон гудячий».

Апостол Іван у 1 Ів. 4:6–12 пише ясно, просто і зрозуміло, але й дуже категорично. Його словами хочу закінчити цю проповідь: «Ми від Бога, – хто знає Бога, той слухає нас, хто не від Бога, той не слухає нас. Цим пізнаємо Духа правди та духа обману. Улюблені, – любім один одного, бо від Бога любов, і кожен, хто любить, родився від Бога та відає Бога! Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов! Любов Божа до нас з'явилася тим, що Бог Сина Свого Однородженого послав у світ, щоб ми через Нього жили. Не в тому любов, що ми полюбили Бога, а що Він полюбив нас, і послав Свого Сина вблаганням за наші гріхи. Улюблені, – коли Бог полюбив нас отак, то повинні любити і ми один одного! Бога не бачив ніколи ніхто. Коли один одного любимо, то Бог в нас пробуває, а любов Його в нас удосконалилась».

Молімося разом із псаломспівцем: «Випробуй, Боже, мене, – і пізнай моє серце, досліди Ти мене, – і пізнай мої задуми, і побач, чи не йду я дорогою злою, і на вічну дорогу мене попровадь!» (Пс. 138:23–24).

Нікола ФОЛКОМЕР

(Вільний переклад з німецької Вальдемара ЦОРНА)

ІММАКУЛЕ ІЛІБАГІЗА народилася в Руанді, вивчала електротехніку та машинобудування. У 1999 році емігрувала у США, а сьогодні працює в Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку. Активно допомагає дітям в Африці, які осиротили внаслідок воєнних дій. На Конгресі лідерів у 2020 році в Німеччині, у місті Карлсруе, вона розповіла про власний досвід прощення.

Руанда, 1994 рік. У країні панує кривавий хаос. Представники народності тутсі побоюються за власне життя. Молода студентка Іммакуле Ілібагіза теж змушена рятуватися від банд убивць із народності хуту. Вона знаходить притулок в одного священника. Разом з іншими жінками ховається в маленькій ванній кімнаті, вхід до якої заставлено шафою. Убивці регулярно вриваються в будинок священника в пошуках жертв. І в цій відчайдушній ситуації Іммакуле дедалі частіше шукає розради та підтримки в молитвах до Бога. Коли через три місяці Іммакуле нарешті залишає своє укриття, то дізнається, що жертвами душолюбів стало чимало тутсі, зокрема і майже вся її родина. А вона, залишившись живою, переконана, що це Бог захистив! Її тверда віра допомагає подолати травму від пережитого, пробачити вбивцям батьків і братів та розпочати нове життя.

У розмові з нами Іммакуле Ілібагіза ділиться спогадами.

Я ЗУСТРИЛАСЯ З УБИВЦЕЮ МОЄЇ РОДИНИ

Ви належите до етнічної групи тутсі. Чи доводилося вам уже в дитинстві стикатися з пропагандою проти тутсі?

Я знала про це, але на такі теми відкрито не говорили. Якщо хтось із представників тутсі висловлював щодо цього власну думку, це могло закінчитися смертю, оскільки вважалося антиурядовою позицією. Тому люди відкрито про таке не говорили. До четвертого класу

я навіть не знала, до якого племені належу. Повідомляли про зіткнення і навіть про те, що там гинули люди. Але якщо ти сам цього не пережив, то важко повірити.

Скільки вам було років, коли розпочався геноцид?

Мені було лише 23 роки. Проте вже у віці 18 чи 19 років я розуміла, що ситуація змінюється на гірше. На провладній радіостанції ведучі

поводилися так, ніби були п'яними. Лунали фрази типу: «Одного дня ми їх уб'ємо», або «Тутсі – це взагалі не люди, у них ростуть хвости й роги». І ніхто їм не протистояв. Пам'ятаю власні думки: «Насправді жителі Руанди ставляться одне до одного з любов'ю, вони ввічливі, мають хороші манери. Навіть лайливі слова рідко звучать. І ось в одну мить люди переступили всі межі. Чому це так?.. Чому одні люди раптом почали вбивати інших?»

Як можна взагалі вбити людину?»
Усе це важко збагнути...

Ваш батько знав одного священника-хуту, і цей служитель під час геноциду переховував вас і ще сімох жінок у маленькій ванній кімнаті. Які почуття пережили тоді?

Передусім зауважу, що я виросла в католицькій сім'ї. Мої батьки

страх я геть забула слова. У моїй голові промайнула думка: «Зараз вони прийдуть, уб'ють, і я помру!» Аж раптом відчула, що Бог поряд. І тоді почала промовляти молитву вголос. Це було єдине, що я могла робити.

Які ще думки вирували в той час?

Окрім страху перед хуту, я відчувала дивну злість. Ну чому я не народилася в якійсь іншій країні? А якась частина мене думала: «Я помщуся за все». Серце запалилося помстою. Я воліла скинути бомби на всю країну. Те, що це може бути неправильно, навіть не спадало на думку. Відплата настільки глибоко засіла в душі, що завдавала фізичних страждань: у мене боліли голова і шлунок, у вухах вирувала

мені. Протягом 20 хвилин я повністю зосереджувалася на молитві. А слова молитви «Отче наш» теж мали великий вплив. Усі ми знаємо, що в цій молитві також говориться: «І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим». Ці слова мені було дуже важко вимовляти. Так хотілося викинути їх із тексту. Звичайно, я знала, що молитву «Отче наш» нам дав Сам Ісус. І, мабуть, у тому є певна мета. У своєму укритті я мучилася питанням: «Якщо Ісус вимагає цього від мене, то має бути і шлях, який робить прощення можливим. Інакше Він би цього не вимагав». І я не могла інакше, лише схилити коліна й попросити Бога: «Допоможи мені. Я не знаю, як із цим впоратися. Господи, що мені робити?» Відтоді й розпочався болючий процес прощення. Я почула в душі голос: «Молися від щирого серця, вимовляй кожне слово усвідомлено. Якщо це робитимеш, злий голос у тобі замовкне». І я молилася. Моє серце повільно, поступово тануло.

Але небезпека ще не минула...

Авжеж. У нашому укритті, у ванній кімнаті, не проходило жодного дня, щоб ми у страху не чекали на бійців хуту. Щодня вони приходили, нищпорили під вікном і йшли геть. Щодня ми переживали смерть і воскресіння. І ось настала мить, коли мене наче блискавкою вдарило. До промовляння молитов за чотками додалися й роздуми про смерть Ісуса на хресті і Його слова: «Отче, відпусти їм, – бо не знають, що чинять вони!» Ісус ніби говорив мені: «Твої кати зовсім не усвідомлюють, що роблять».

Що сталося тоді з вашою злістю?

Вона раптово зникла. Начебто почалося інше життя. Наче я вільна й можу вийти з ванної кімнати. Я відчула легкість і щастя. А гнів з гіркотою, що так довго тримали мене в полоні, поступилися місцем

дуже серйозно ставилися до своєї віри й навчили молитись і нас, дітей. Я надзвичайно вдячна їм за це. Усі дні геноциду я фактично лише молилася.

А до цього?

До цього в моєму житті все було досить гладко, і я сумнівалася: «Чи справді Бог існує?» А коли опинилася в укритті, мої думки різко змінилися. Я почала молитися: «Отче наш, що еси на небесах...» Але через дуже сильний всепроникливий

кров. Я була одержима злістю, ненавистю. Це було схоже на хворобу, яка цілком заволоділа мною.

Виховуючись у католицькій сім'ї, ви змалечку навчилися промовляти молитви, перебираючи чотки. Як ця форма молитви допомогла вам навчитися прощати?

Перебираючи чотки, ти протягом 20 хвилин шість разів читаєш молитву «Отче наш». Цей повторувальний ритм неабияк допомагав

раді. Я знала: навіть якщо помру, то впевнена, що є небо – найкраще місце. І навіть якщо вся моя сім'я, мої близькі вбиті, вони зараз у кращому місці, ніж я тут, на землі. Я зрозуміла й інше: попри те, що це вони, мої гнобителі, заподіюють мені й людям у нашій країні так багато страждань, я маю до них ту саму ненависть, яку вони відчують до мене. Увесь цей час хотіла, щоб вони зазнали такого ж болю, який пережила я сама. Я зрозуміла власну неправду.

Чи переключився цей «вимикач» тоді назавжди?

Ні. У цьому треба щодня вправлятися. Якщо помічаю, що злість позбавляє мене спокою, прошу допомоги в Бога. З досвіду знаю, що стан миру в душі можливий. Я не зобов'язана реагувати так, як того вимагає від мене мій порив.

Після громадянської війни ви зустрілися з убивцею вашої родини. Чому ви захотіли зустрітися з ним?

Я відвідала його у в'язниці, бо боялася, що моя злість повернеться і тоді прощення буде нещирим,

недовговічним. Начальник в'язниці був другом мого батька. Він привів цього чоловіка до мене. Я розплакалася, бо мені раптом стало так його шкода. У цього чоловіка – хуту – були діти, сім'я, гарна робота. Він навіть виявився далеким другом нашої родини. Ці вбивства вкотре показали, яку величезну владу над людьми можуть мати зло, заздрість, ненависть. Коли він увійшов, його розпатлане волосся було сторчма. Він мав поганий вигляд. Я рада, що мені ніколи не доводилося бачити батька в такому стані. Ув'язнений стояв переді мною, і здавалося, Ісус промовляв: «Саме це Я й мав на увазі, говорячи: “Не знають, що чинять вони”. Бо хто хотів би опинитися в такому стані й у такому місці?» Це, до речі, правильно і щодо нас сьогодні: ми самі навряд чи можемо відчути те, що відчуває людина, якій ми завдаємо болю або з якою чинимо несправедливо. Тож я сказала тому чоловікові, що прощаю його. Мені було надзвичайно важливо, щоб він знав, що я не маю до нього злости й непростення.

Чи допомогла вам ця зустріч, щоб підтримувати інших у їхньому бажанні пробачити?

Безперечно. У Руанді я часто чула: «Я не можу пробачити злочинцям. Вони чудовиська!» Були люди, які злилися, плакали та чекали на покарання злочинців. Вони запитували мене: «А чому ти не одержима жадобою помсти, як ми? Чому не сердишся? Як ти знайшла мир у душі?» А деякі бачили в моєму прагненні прощати просто механізм виживання.

Завдяки судовим процесам, злочинців притягнули до відповідальності, а іншим відкрився шлях до прощення. Як це вплинуло на вашу країну?

Я щиро пишаюся своєю країною. Якийсь час потому відбулися вибори – і все пройшло мирно. Ніхто в Руанді не хоче знову пережити ті звірства. Число учнів Христа збільшилося у двадцять разів. У країні панує мир, жінки є у складі уряду, і ніхто не хоче втратити те, що вже досягнуто. Хороше управління країною позитивно відображається на суспільстві.

Публікується з люб'язного дозволу <https://www.willowcreek.de>
Переклад з німецької Марії ВІНС

КІЛЬКА ЗАПИТАНЬ ДО ЧИТАЧІВ БІБЛІЇ

Відповіді на сторінці 31

1. Доповни вірш: «Страх Господній веде до життя, і хто його має, той _____ ночує».
2. У книзі якого пророка записані слова Бога: «Народе Ізраїлю, люблю тебе Я вічною любов'ю, тому й наповнив тебе добротою безмежною»? (УМТ)
3. Скільки розділів Євангелія від Матвія охоплює Нагірна проповідь?
4. Що Бог просто й без докорів дає тому, хто просить?
5. Кого наводить у приклад апостол Яків, закликаючи до довготерпіння?
6. Що, за словами апостола Павла, є соромом для вірних?

7. Кому апостол Павло дорікнув: «Коли ти, будши юдеєм, живеш по-поганському, а не по-юдейському, то нащо поган ти примушуєш жити по-юдейському?»
8. За кого апостол Павло терпить муки породи, допоки не відіб'ється в них Христос?
9. Чиї це слова: «Я все можу в Тім, Хто мене підкріплює»?
10. Кому апостол Павло писав: «...був богозневажник, і гнобителі, і напасник, але був помилуваний, бо я те чинив нетямучий у невірстві?»

ЗУСТРІЧ з Авраамом

Напередодні Авраам заходив. Я давно кликав його. Мріяв поспілкуватися. Але вже була думка, що не судилося. Не до мене йому. А тут раптом – без дзвінка. Адже двері в нас завжди відчинені... І ось він – Авраам!

Налякав. Зненацька так. Виник нізвідки, уявляєте?

Триває 2024 рік від Різдва Христового. А його епоха – відмотайте історію на кілька тисячоліть углиб. Гуляв світом без візи. І з Богом спілкувався без книжок і кримінального кодексу. Від нього свободою пахнуть. Батько всіх, хто вірує! Уявляєте?

– Шалом! – каже.

Я кинувся назустріч, під руки спробував узяти, допомогти, але він своєю гирлигою зупинив мене.

– Шалом, святий отче, – промовив я уклонившись. – Проходьте у світлицю!

Я так свою скромну кухню назвав, бо там є вікно, і коли хмар немає і сонце з'являється, у ній буває світло.

Сів він на лавку. Окинув поглядом кухню нашу, потягнув повітря, зморщився.

– Убогий побут у тебе, тісний і поганий, – сказав просто, ніби онука-неука до розуму спрямовує.

Я ноги патріарху обмив, на руки воду подав, рушник дружина вчасно чистий принесла. Процедура Авраамові припала до душі, він усміхнувся. А тут і кава готова. Хліб з маслечком на стіл, пару огірочків... Та мало не схибив, сало в холодильнику виявилось прямо перед носом, я вже схопив тарілочку, та вчасно Господь зупинив мене. Авраам... і сало! Ой, не кошерно. Медок знайшовся, хліба нарізав, ну начебто, слава Господу, не порожній стіл.

– Пригощайтесь, святий отче, – метушливо я так навколо почесного гостя кружляю.

А він глянув на мене суворо.

– Присядь. Заспокойся. Спершу молитву створімо, – каже.

У мене аж холодний піт виступив. Суворо так сказав. Авраам зосередився.

Угору очі звів. Руки здійняв. Обличчя засвітилося. І заговорив з Єговою. Не по-нашому. Я лише «амінь» розібрав. «Не перехрестився», – думка майнула.

– Розкажуй, чого кликав? – закінчивши трапезу, Авраам глянув на мене. Подобрішало його обличчя. Очі засвітилися.

І я наважився.

– Так, святий отче, завжди хочеться від вас благословення отримати. Істину пізнати. Віри навчитися. Ви ж родоначальник віри, святий батько наш! Ось, я думаю, хочу зрозуміти зміст завіту обрізання. У Біблії написано: «І будете ви обрізані на тілі крайньої плоті вашої, і стане це знаком заповіту поміж Мною й поміж вами» (Бут. 17:11).

– Ну і?.. Так і є. А що тобі незрозуміло?

– Як медичний акт я розумію... Частково. Але збентежений. Це тема слизька, говорити про це не заведено, одразу всілякі дурниці вилазять. У чому сенс, чому Господь таким чином наказав оформити завіт?

Він засміявся. Потім задумався.

– Розумієш, – каже, – Господь захотів народ особливий створити. Святий рід. Відокремлений від інших. Богу відданий. А як народжуються діти? Як створюється рід? Як зберігається рід?

Я задумався. Не дуже розумію.

Він продовжив:

– Чоловіки не розбірливі у своїх пристрастях. Блудники чоловіки. Розкидають своє сім'я будь-де, і зникає зв'язок дітей з батьками. І блукають світом випадкові люди, без роду, без племені. Господь в акті обрізання наказав мені й усім моїм спадкоємцям суворо дотримуватися чистоти роду, обраного Богом. І святости статевого стосунку у шлюбі. Розумієш?

– Розумію, – пробурмотів я, здається, ще нічого не розуміючи.

– Продовження роду – найважливіша функція чоловіка, – мовив Авраам. – Єгова покликав мене і сказав, що саме від мене зробить особливий народ. І, обрізавши крайнє тіло, я, зі свого боку, погодився на Його пропозицію і присвятив Йому себе та спадщину свою. Зрозумів?

сенс завіту в акті обрізання. Виконували формально, а насправді – не виконували. Начебто обрізання здійснювали, але умов завіту не дотримувалися. Тож Ізраїль поплив. І віра розтілася. Ідоли з'явилися. І завіт з Єговою забули. І рід святого обраного народу почав зникати.

Авраам зітхнув, заплакав, а може, здалося мені. Серветкою протер очі, шморгнув носом. Сьорбнув кави.

– Ось Павло – мій брат, раб Господній, тому й викриває моїх правників. Процедура залишилася, а завіт загубили. Розумієш?

– Так, – тепер уже я зітхнув. – Розумію. Нині у християнському народі таке саме відбувається. Процедури релігійні виконують, а життя безбожне в усіх сферах.

– Ось! Пам'ятаєш, що каже святий апостол Петро? Прочитай 1 Петра 2:9!

– «Але ви – вибраний рід, священство царське, народ святий, люд власности Божої, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав вас із темряви до дивного світла Свого», – прочитав я вголос.

Обрізати треба вуха: слухати мерзенні байки – душу мерзотою гнобити.

Обрізати треба і язик, він – нестригне зло. Не тільки свою душу отрутою губить, а й навколишній простір: сім'ю, рідних, друзів, дітей. Язик, брате мій, це вогонь!

Обрізати треба й ноги: не можна бути чистим, якщо бродиш по нечистотах.

Та й руки обрізати треба: негоже хпати будь-що, брати чуже, бити, ламати... Скільки зла чинять необрізаними руками! Увесь цей бруд зовсім не невинна штука, бо вся нечиста справа – це ідолослужіння.

Ось про це Павло нам і говорить: «Отож, умертвіть ваші земні члени: розпусту, нечисть, пристрасть, лиху пожадливість та зажерливість, що вона ідолослужіння» (Кол. 3:5). Розумієш?

Я кивнув. Мовчав. Слова святого чоловіка Божого розкривали суть нашого безплідного релігійного обману. Пригадалися слова святого апостола Якова: «Звідки війни та свари між вами? Чи не звідси, – від ваших пожадливістей, які в ваших членах воюють? Бажаєте ви – та й не маєте, убиваєте й задрите – та досягнути не можете, сваритеся та воюєте – та не маєте, бо не прохаєте» (Як. 4:1–2).

Авраам замовк. Мабуть, утомився. Очі заплющив. Чи то задумався, чи то задрімав. Так мені захотілося сповідатися перед Всевишнім. Аж до сліз. Очищення хотів. Свободи від усіляких страхів і злих думок. Та подякувати Господу, що таку зустріч мені влаштував. Просто супер!

Я схилив голову. Розповів Богу про свої переживання. І радісно стало. Така благодать вилася. Розплющив очі, до Авраама потягнувся, так захотілося його обійняти, у бороді його білій схватитися, святістю його насититися... А його і слід прохолов.

Залишилася лише Біблія на столі. Розгорнута. Поглянув я, і слова одразу в очі ввібралася: «Випробовуйте самих себе, чи ви в вірі, пізнавайте самих себе. Хіба ви не знаєте самих себе, що Ісус Христос у вас? Хіба тільки, що ви не такі, якими мали б бути?» (2 Кор. 13:5).

Авраамом

Я кивнув головою. У нашій безрідній історії складно зрозуміти таке трепетне ставлення до себе та свого потомства.

– Налий кави, – Авраам усміхнувся, простягаючи філіжанку. – Гарне пиття у вас.

Я аж підстрибнув від захоплення. Така похвала від самого Авраама! І не сподівався.

Я Біблію взяв. Думаю, треба Словом розмову ушляхетнити.

– А ось апостол Павло каже: «Бо не той юдей, що є ним назовні, і не той обрізання, що назовні на тілі, але той, що є юдей потаємно, духово, і обрізання – серця духом, а не за буквою; і йому похвала не від людей, а від Бога». Чому? Невже він скасовує обрізання? – запиту.

Авраам зітхнув. Сьорбнув кави.

– Ох ці євреї, – чи буркнув він у бороду, чи мені здалося. – Ти мене в такі нетрі затагнеш, що й не вибратися, – усміхнувся він. – Але має рацію Павло. Правда. Згодом наші хлопці втратили

– Це він вам каже! Це ви – рід обраний! І він, і Павло говорять про істинне обрізання, як про посвяту себе Господу. Розумієш?

Я не став нічого казати. Думаю, хай він говорить, батько наш, батько усієї віри. Авраам продовжив:

– Щоб зберігати рід Ізраїлю, ми повинні були дотримуватися чистоти статевого стосунку. Обрізання є нашою клятвою Єгові, що ми, увесь рід, належимо Йому. А тепер, коли Господь покликав до Себе людей усякого роду, з усякого народу, усім покликаним треба створити обрізання. Повне. Без такого обрізання ти на спадок не претендуватимеш. Ти не можеш долучитися до царського священства. Святий народ – це люд, що вийшов із нечистоти, звільнений від залежності сил п'їтьми. Так само, як я вийшов із дому батька, з родини своєї.

Тому вам потрібно зробити обрізання очей: дивитися на бруд і підлість – це в душу свою цей бруд впускати.

ПІДВИЩИТИ ПЛАНКУ

Одну дивовижну історію про прощення я запам'ятав на все життя. Це сталося в Кореї. В одного пастора вбили сина. Знайшли хлопця, який скоїв цей злочин. Пастор не лише пробачив йому, а й попросив суд дозволити всиновити вбивцю свого сина. За прикладом неймовірного Божого відпущення пастор учинив так само.

Біблія чимало говорить про прощення, адже це хвилювало багатьох. Петро теж мав питання до Ісуса щодо дарування відпусти.

У вченні рабинів ішлося, що, коли хтось згрішить проти тебе один раз – пробач йому, якщо двічі – теж пробач, і втретє даруй, а ось четверте – не пробачай. Можливо, Петро знав це вчення і вирішив підвищити планку. «Петро приступив тоді та запитався Його: “Господи, – скільки разів брат мій може згрішити проти мене, а я маю прощати йому? Чи до семи раз?”» (Мт. 18:21).

Хоч би як високо Петро підіймав планку, він усе одно мав на увазі, що після якогось разу отримає право не

прощати. Можливо, Петро чекав від Ісуса похвали за те, що він більш великодушний, ніж рабини. Відповідь Ісуса виявилася для Петра несподіванкою: учні Христа повинні прощати нескінченно. На якій підставі?

Ісус розповів Петру притчу, у якій цар пробачив рабу, який заборгував величезну суму грошей. А цей раб не захотів дарувати прощення своєму товаришу, який позичив у нього незрівнянно меншу суму. «Тоді пан його кличе його, та й говорить до нього: “Рабе лукавий, – я простив був тобі весь той борг, бо просив ти мене. Чи й тобі не належало змилуватись над своїм співтоваришем, як і я над тобою був змилювався?” І прогнівався пан його, – і катом його видав, аж поки йому не віддасть всього боргу. Так само й Отець Мій Небесний учинить із вами, коли кожен із вас не простить своєму братові з серця свого їхніх прогріхів» (Мт. 18:32–35).

Суть цієї притчі в тому, що основою нашого обов'язку прощати іншим є те, що Бог нам відпустив незрівняно більше. Апостол Павло закликає:

«А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Еф. 4:32). Прощення робить нас схожими на Христа.

Але, з іншого боку, Господь не закликає нас лише прощати й забувати, повністю відмовлятися від даних Богом засобів досягнення справедливості. Адже в деяких випадках наша пасивність у прощенні може виявитися гріховною, бо заохочуватиме винуватця й надалі творити беззаконня. Ісус не сказав, що коли згрішить проти тебе брат твій, то пробач і забудь. Ні, Господь закликає нас до активних дій. І якщо брат буде наполягати на гріху, то Ісус наказує відлучити його від церкви. Звичайно ж, ми не повинні носити в собі гіркоту, образи, навіть якщо винуватець не намагається перепросити чи відшкодувати збитки. Внутрішньо ми маємо бути вільними від цього. Інакше це буде схоже на зберігання гнилого сміття: незабаром увесь будинок наповниться смородом. А ще це шкодитиме нашим стосункам з Богом.

Не лише церкви Бог дав механізм досягнення справедливості, а й цьому гріховному світу. І проявом Божої справедливості в цьому світі служить заснований Ним інститут державної влади, «бо володар – Божий слуга, тобі на добро. А як чиниш ти зле, то бійся, бо даромо він носить меча, він-бо Божий слуга, месник у гніві злочинцеві!» (Рим. 13:4).

Апостол Павло неодноразово користувався римськими законами для відновлення справедливості. Коли воєводи незаконно побили й кинули у в'язницю Павла та Силу, апостол, посилаючись на римські закони, вимагав вибачень і звільнення. Звичайно ж, Павло пробачив воєводам, але тут ми маємо приклад прощення разом з відновленням справедливості.

У будь-якому випадку: чи ми безумовно прощаємо й забуваємо, чи разом із прощенням використовуємо Божу методу досягнення справедливості – усе це має бути для слави Божої, для прославлення Його милости і справедливості.

Віктор ТАНЦЮРА

ДІВЧИНКА, ЯКА ВМІЛА ВСІМ ПРОЩАТИ

Дівчинка, яка вміла всім прощати. Вона просто не вміла не прощати. Цьому всі дивувалися, навіть священники; адже великодушності її ніхто не вчив. Її мама казала, що дівчинка народилася з добрим і милостивим серцем. А шкільні вчителі згадували, що, коли цю дівчинку ображали і сміялися з її віри в Ісуса, вона покірно терпіла й усім прощала.

Дівчинка найкраще вчилася, була напрочуд розумною і гарною, дуже ніжною, а ще сильною духом. Її обличчя було дещо сумним, але вона завжди усміхалася. Також вона всім щиро співчувала, навіть тим, хто її ображав.

Одного разу, коли був сильний мороз, на шляху зі школи вона зустріла дівчинку, яка тремтіла від холоду. Тож наша героїня залюбки віддала свої рукавички. Відтоді учениці потоваришували, і та дівчинка ніколи більше з неї не сміялася і навіть почала потайки ходити з нею до церкви.

Дівчинка, яка вміла всім прощати. Вона просто не вміла не прощати. Вона ніколи й нікому не хотіла зла. Ба більше, сама не вміла ображатися чи гніватися. Навпаки, усім говорила, що коли ми даруємо комусь прощення, то переживаємо таку невимовну свободу і благодать, що ангели на небесах радіють. Так зближаються душі, саме так ми зводимо мости на небеса.

Дівчинка вміла прощати друзям і ненависникам, своїм коханим і недругам без жодних умов і вибачень від своїх кривдників.

А коли дівчинка виросла – стала гарнішою, милішою і жіночнішою. І вміла ще більше прощати. Її чоловік говорив, що саме в цьому секрет її жіночої привабливості і вроди. Вона випромінювала такий мир і спокій, що найвойовничіші й найлютіші люди в її присутності стихувалися й заспокоювалися. І ще вона ніколи нікого не засуджувала і ні про кого не говорила погано, навіть про тих, хто дозволяв собі про неї пліткувати. Уже доросла дівчинка ніколи не опускалася до їхнього рівня.

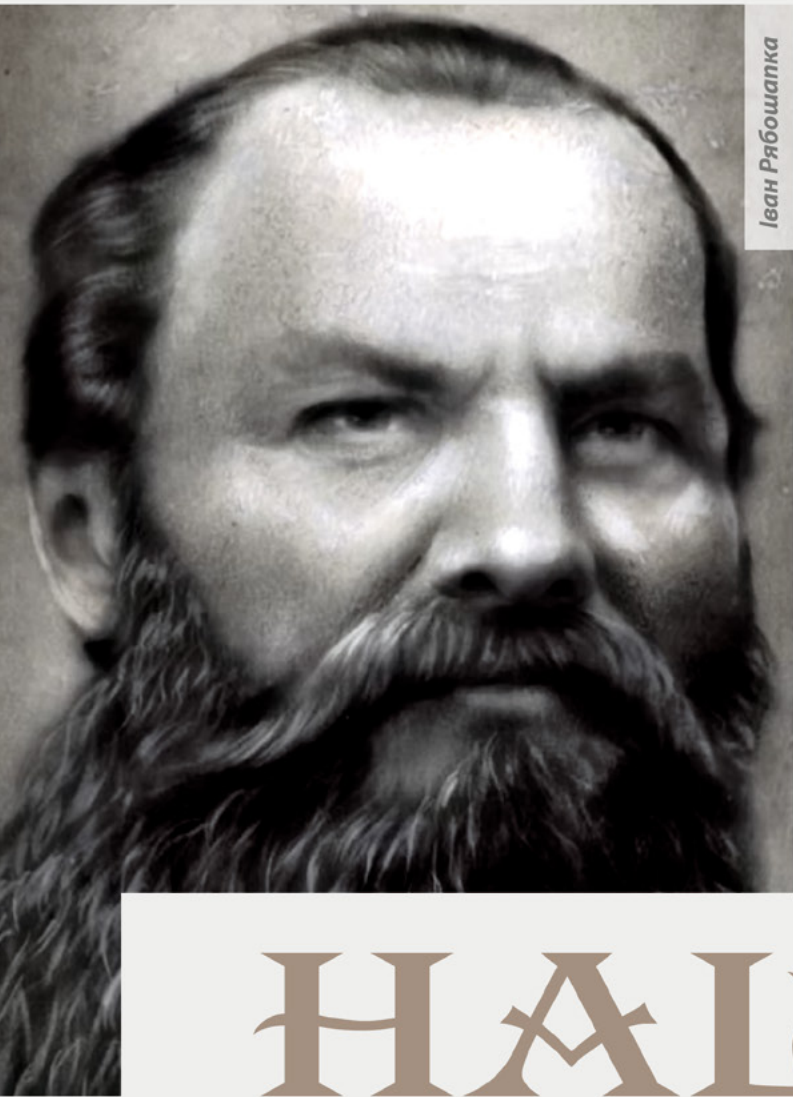
Дівчинка, яка вміла всім прощати. Одного разу, почувши, що жінка, яка раніше її оббрехала, сильно захворіла, вона заплакала й почала молитися про її зцілення. А потім однією з перших її відвідала, і вони дуже довго про щось говорили за чашкою чаю.

Коли вона чула, що чиясь сім'я руйнується або в якоїсь дитини проблеми, по її чарівному обличчю стікали сльозинки і вона довго сумувала й молилася за цих людей. А потім шукала їхні телефони.

Дівчинка, яка вміла всім прощати. Вона просто не вміла не прощати. Усім говорила, що, прощаючи, ми переживаємо таку невимовну свободу і благодать, що ангели на небесах радіють і навіть Сам Бог усміхається. Так зближаються душі, саме так ми зводимо мости на небеса.

Іван ЛЕЩУК,
із циклу «Записки на полях душі»

Іван Рябошапка

причастя. Ікони сектанти зі своїх домівок винесли, з мене знущаються, поліція не звертає уваги на мої скарги, православні селяни кажуть: «Якщо керівництво не перегородить цього потоку, то ми не ручаємося за своїх дітей, чи залишаться вони православними»».

Щодня посилювалися гоніння, зібрання в клуні суворо заборонили. Доводилося зустрічатися потайки, переважно ночами.

1871 року в Любомирці призначили нового освіченого священника Козакевича. Він завзято почав боротися з «віровідступниками-штундами».

Пізньої осені цього ж 1871 року в темну вітряну ніч люди домовилися провести богослужіння в яру між Любомиркою та Піщаним Бродом. Ніч і негода сприяли захисту від переслідувань. Зібралися, тихо заспівали, помолилися. Але Козакевич якимось чином дізнався про зібрання. Разом із сільським старостою верхи на конях вирушили на пошуки. У непроглядній темряві об'їздили всю околицю. І Бог закрив їхні очі, бо нікого

СТОР НАШОЇ ІС

У ЯРУ ПІД ЛЮБОМИРКОЮ

Одним з піонерів євангельсько-баптистського руху в Україні без перебільшень вважають Івана Григоровича Рябошапку. Чоловік увірував на початку 1860-х років й одразу почав проповідувати Євангеліє у своєму селі Любомирці (Єлизаветградський повіт Херсонської губернії, нині це Кіровоградська область). Незабаром у його клуні – великому критому сараї, де складала снопи необмолоченої пшениці, – стали відбуватися багатолюдні зібрання. Приходило до 200 осіб. На стіні клуні висів текст: «Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в душі та в правді вклонитись» (Ів. 4:24). Люди з величезною жагою слухали Слово Боже. Мертві обряди православної церкви не задовольняли їх. Від свого убогого, гріховного життя люди всіма силами прагнули істинного світла.

Але незабаром для новонавернених настали випробування віри. Восени 1869 року любомирський священник написав архиєпископу: «Рябошапка привселюдно хрестить дорослих, ховає в закритих трунах покійників, вінчає молодят, причащає і має чашу для

не побачили, місця того не знайшли. Натомість заблукали в темряві, а Козакевич на додачу скотився в яр. А в мить падіння опинився під конем і зламав собі ногу. Лікувався після цього цілих два місяці.

На жаль, той випадок нічого священника не навчив. Він так і не залишив своє нерозумне ремствування. Бо на Великдень 1872 анафемував штундистів і наказав їм усім з'явитися наступного дня в храм. При вході до храму росли чотири старі акації. Козакевич наказав прив'язати до них двох братів і двох сестер і велів усім, хто виходив із храму, плювати прив'язаним в обличчя. Але плювали небагато. Дехто намагався непомітно покласти страждальцям у руку або в кишеню крашанку. Інші дивувалися: «Навіщо це все робиться?» А багато хто плакав. Брата Леонтія Мусієнка завели в церкву та прив'язали біля віттаря. Прив'язані і у дворі, і в храмі майже одночасно заспівали: «Прийми хвалу, подяку, Сину Божий, за Твою любов». А православний народ у храмі аж завмер. Тоді Козакевич наказав відв'язати всіх і вигнати за огорожу.

За рік свого перебування в Любомирці Козакевич разом із сільським старостою склав 96 протоколів на

ПРАВОСЛАВНИМ СВЯЩЕННИКОМ Я НЕ БУДУ!

*Вірою Мойсей, коли виріс, відрікся зватися сином
дочки фараонової. Він хотів краще страждати
з народом Божим...*

Євр. 11:24–25

Село Основа Одеського повіту Херсонської губернії – одне з головних місць євангельського пробудження в Україні. Там на вернулися до Господа Іван Онищенко та Михайло Ратушний, яких називають піонерами євангельсько-баптистського братства.

Михайло Тимофійович Ратушний на вернувся до Господа у 1860–61 роках. Від мертвої обрядовості він прийшов до живої віри в Господа та Спасителя Ісуса Христа. Новий Заповіт став для нього книгою, з якою ніколи не розлучався.

Незабаром Ратушний почав проводити у своєму будинку бесіди з читанням Євангелія. Зібрання почали відвідувати місцеві жителі: і чоловіки, і жінки. Спочатку люди відвідували і зібрання в домі Ратушного, і православний храм. Але потім, досліджуючи Євангеліє, вони дедалі більше переконувалися в невідповідності вчення православної церкви з ученням Ісуса Христа.

У 1867 році Ратушний з іншими віруючими остаточно розірвали зв'язок з православною церквою. Вони відмовилися від ікон, перестали хрестити дітей, ходити на сповідь і взагалі відвідувати православний храм. Добра Звістка з Основи проникла і в деякі інші села.

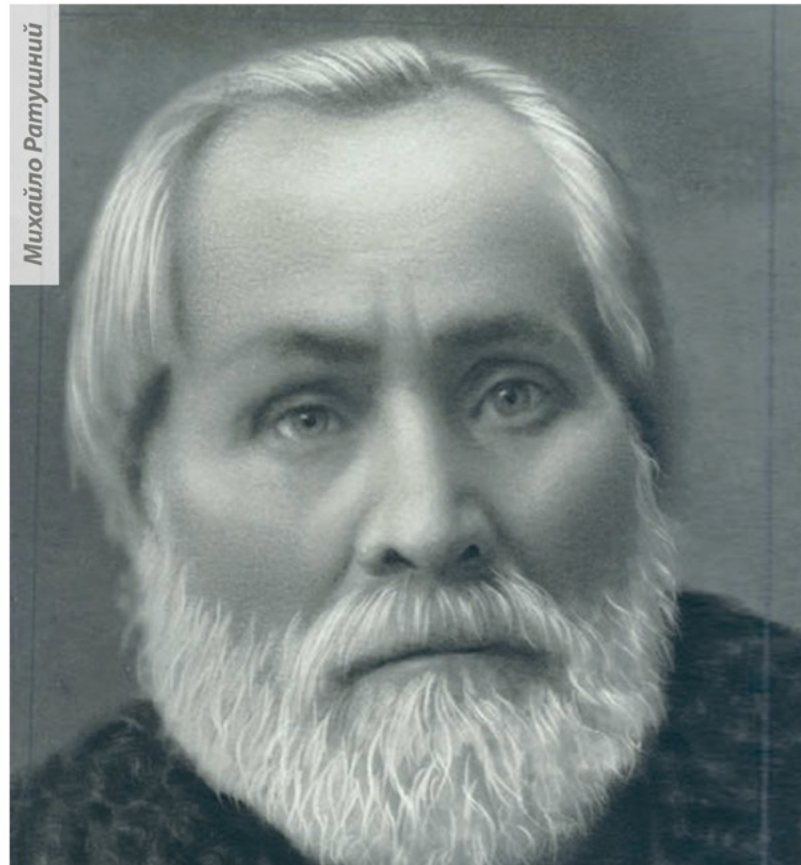
ІНЖКИ ТОРІЇ

євангельських християн. Представники влади, які виїжджали на місце, розглядали заявки Козакевича й за 93 протоколами знайшли звинувачення недоведеними. Тож обвинувачених (45 осіб) виправдали, а за рештою протоколів кожного оштрафували на 15 копійок. Після цього чиновники змушені були поскаржитися генерал-губернатору, що Козакевич дратує селян, несправедливо їх переслідує та безпідставно звинувачує.

Попри всі переслідування, Іван Григорович Рябошапка не полишав свого служіння. Він став пресвітером для «розсіяних чад Божих» у багатьох місцях. А тих самих «штунд» навіть почали називати «рябошапківцями». Рябошапка відвідував чимало сіл у Херсонській губернії, бував у багатьох інших місцях України. Безліч громад виникли завдяки йому.

Ревна праця брата Івана Григоровича Рябошапки тривала до 1894 року. Тоді його заарештували й вислали на п'ять років на Закавказзя, у місто Еривань. Через п'ять років його вислали за кордон. Свій земний шлях служитель закінчив у Болгарії 5 лютого 1900 року у віці 68 років.

Михайло Ратушний

У липні 1867 року судовий слідчий у своєму листі до архієпископа Дмитра повідомляв: «Селяни Ряснополя, Ігнатівки й Основи відступили від православної церкви, не визнають святих ікон, молінь за покійних, шанування святих угодників, хресного знамення, відкидають пости. Послідовників такого вчення 42 особи, у переконаннях вони тверді й непохитні».

Після цього Ратушного й деяких інших братів заарештували та протримали певний час під арештом. Зібрання довелося проводити таємно.

У 1869 році Ратушний мав зустріч із херсонським губернатором, який довго спілкувався з ним щодо питань віри. Потім його запросив архієпископ Дмитро. Від погроз священник перейшов до іншої тактики. Архієпископ запропонував Ратушному повернутися в лоно православної церкви, ставши її служителем. На думку архієпископа, це була надзвичайно приваблива пропозиція. Але брат Ратушний не піддався спокусі. Він категорично відмовив: «Православним священником я не буду!» Ні погрози, ні лестоці не могли похитнути його євангельських переконань.

1870 року зібрання в Основі відвідували вже сто людей. Поступово всі дійшли необхідності прийняття водного хрещення по вірі. У 1871 році Ратушний з групою одновірців прийняли хрещення від брата Рябошапки. Після цього громада в Основі обрала Ратушного своїм пресвітером.

У наступні роки Михайло Тимофійович Ратушний плідно працював у багатьох місцях України. Благовістив у Херсонській губернії, допомагав організувати нові громади, хрестив новонавернених.

У 1884 році він був учасником об'єднаного з'їзду євангельських церков у Петербурзі, який скликали з ініціативи діячів пробудження В. Пашкова і М. Корфа.

Довелося братові Ратушному багато постраждати за Христа. Його кілька разів заарештовували, навіть відбував ув'язнення. У книжці «Переслідування баптистів», виданої 1902 року, говорилося: «У селі Основі

нараховували 80 дворів – це 220 душ чоловічої статі, і протягом 30 років жителі зазнавали майже безперервних гонінь і переслідувань. З 1887 по 1890 роки в Основі було заарештовано з баптистів 122 особи та засуджено до штрафів на 5395 рублів або до відсидки під арештом загалом 4839 днів».

Але постійні переслідування не зламали Ратушного. Він був безстрашним благовісником. Духовенство боялося його як сильного проповідника, а православні місіонери не могли протистояти мудрості цього простого чоловіка. Але Бог вибрав немічне цього світу, щоб осоромити сильне.

У 1911 Ратушний був учасником 3-го з'їзду євангельських християн у Петербурзі. Йому минав 81 рік. Про його зовнішність писали: «Глибокий старець середнього зросту із зовсім сивою невеликою бородою, сивуватим волоссям, високим чолом і розумними сірими очима».

Михайло Тимофійович Ратушний справляв на всіх враження глибоко духовної людини. Він присвятив своє життя проповіді Євангелія серед свого народу.

МУЧЕНИК ЗА ВІРУ

Початок проповіді Євангелія в Київській губернії ведеться від 1871 року. Тоді, за посередництвом Герасима Балабана, висланого за віру з Херсонської губернії, увірував волосний писар Іван Лясоцький із села Косяківки Таращанського повіту. Іван почав сміливо свідчити про свою віру, і багато його односельців, а також жителі сусіднього села Чаплинки навернулися до Господа. Наверненим довелося зазнати гонінь. Лясоцький переніс і в'язницю, і заслання. Однак проповідь Євангелія пробуджувала нові й нові душі. Незабаром і в Косяківці, і в Чаплинці утворилися великі євангельські громади. Люди збиралися у приватних будинках і мали висвячених пресвітерів. Кожен служитель так чи інакше випробував гірку чашу гонінь, а дехто віддав життя за Христа.

Брат Хома Добротвірський був серед перших ново-навернених у селі Чаплинці. 1885 року він став пресвітером церкви євангельських християн-баптистів, яка налічувала вже близько 100 членів.

Брат Добротвірський цілком відповідав своєму прізвищу: він відрізнявся лагідністю і був сповнений добрих справ. Вплив його як служителя був дуже великим. Односельці слухали його проповіді та наверталися до Господа. Церква збільшувалася з кожним роком. Це не сподобалося місцевій владі та священникові. Гуртом вирішили вжити крайніх заходів, щоб за всяку ціну зупинити поширення живого євангельського слова. І ось одного разу до будинку, де збиралися євангельські християни, на бричці підїхав становий пристав, а з ним священник і кілька стражників. Вони ввійшли в дім і, перервавши богослужіння, схопили брата Добротвірського, зв'язали та повели до центру села, до православної церкви. Усі одновірці пішли за братом, а також його дружина й діти. Пролунав дзвін. На дзвін почали сходитися люди, і священник усім оголосив, що зараз судитимуть штунду. Брати і сестри стали навколішки й голосно закликали Бога. Становий пристав наказав усім іти на край села до вітряка. Там стражники прив'язали брата зі зв'язаними руками до млина. Вони сказали йому: «Залиш свою віру штундистську, перехрестись рукою, поцілуй ікону, і ми тебе відпустимо». Брат Добротвірський відповів, що ікону цілувати не буде, а цілуватиме ноги Ісуса Христа. Тоді стражники почали піднімати крило млина, і коли воно було нагорі, брат опинився вниз головою. Коли крило опустили, йому сказали: «Перехрестись і поцілуй ікону, тоді відпустимо». Він твердо відповів: «Ні, не перехрещуюся». Тоді крило знову почали піднімати. Серед людей, які спостерігали за цим дійством, зчинився галас. Одні сварили начальство, інші від страху й жалю кричали та плакали. Дружині й дітям стражники не дозволяли наблизитися, і вони теж кричали та плакали. У цей час небо почало затягуватися чорними хмарами, крик народу робився дедалі сильнішим.

Коли крило млина опустили вниз, тіло брата Добротвірського вже обм'якло. Йому знову піднесли ікону та запропонували поцілувати й перехреститися, але той уже нічого не відповідав, а щось тихо шепотів. Його стали піднімати на крилі втретє. Підняли метри на чотири, але мотузки, якими він був прив'язаний, послабшали, і він упав униз, на землю, – з носа та рота потекла кров. Дружина та діти, яких не допускали, вирвавшись, підбігли до нього. Жінка впала й закричала стражникам: «Убийте і мене, і дітей!» Тієї миті раптом ринув сильний дощ, усі розбіглися, пішли і священник, і пристав, і стражники, а брат-мученик залишився лежати на землі. Підійшли родичі, розв'язали йому руки, підняли голову, і він почав дихати.

Після того випадку брат Добротвірський сильно занедужав, прожив лише рік і у хворобі закінчив своє

земне життя. Одновірці з глибоким сумом поховали свого служителя-мученика.

Після цього Божо справа не зупинилася. Попри погрози та переслідування, служіння підхопили інші брати. Усім довелося зазнати побоїв, в'язниці та заслання. Вірність братів зміцнювала й інших людей.

Живе євангельське слово почало ширитися по всьому повіту, а потім і по всій губернії. Сюди, у Чаплинку, а також у Косяківку, Гореничі й інші села кілька разів приїжджав відомий благовісник Іван Рябошапка. Він проповідував у зібраннях і хрестив новонавернених. Є відомості, що проповідував у самому Києві. Був тут і Василь Павлов, він також сповіщав Євангеліє і хрестив.

Приклад віри і стійкості в гоніннях брата Хоми Добротвірського й інших перших християн України не можна забувати. Їхні історії мають надихати нас на служіння Господу, навіть якщо наш шлях буде вузьким і тернистим.

Олександр НАГІРНЯК

Василь Павлов

*Зацвіте справедливий, як пальма,
і виженеться, немов кедр на Ливані, –
посаджені в домі Господнім цвітуть на
подвір'ях нашого Бога, іще в сивині вони
будуть цвісти, будуть ситі та свіжі,
щоб розповідати, що щирий Господь,
моя скеля, і в Ньому неправди нема.*

Пс. 91:13–15

ШЛЯХ СХОДЖЕННЯ

Не ім'я, а саме християнське життя характеризує істинного християнина. Хто хоче бути воістину християнином, повинен намагатися, щоб за його любов'ю, смиренністю і привітністю бачили в ньому учня Христа. Адже ніхто не може бути християнином, якщо в ньому не живе Христос. Таке життя має йти із серця й духу, із внутрішньої сутності людини, як яблуко дістає свою поживу з внутрішньої рослинної сили дерева. Дух Христовий повинен керувати життям і робити його подібним до Христа, як каже Павло: «А коли хто не має Христового Духа, той не Його. <...> Бо всі, хто водиться Духом Божим, вони сини Божі» (Рим. 8:9, 14). Бо яким духом внутрішньо керується людина, тим і живе вона зовні. Будь-яке життя – і добре, і зле – з духу виходить.

З цієї причини для істинного християнського життя необхідний Дух Святий. Тому Господь і наказав нам запитувати Духа Святого й обіцяв дати нам Його (див. Лк. 11:13). І цей Дух є духом нового народження, який оживляє нас у Христі до нового життя, духовного і небесного (див. Тит. 3:5). З цього завжди плодоносного живого Духа Божого повинні процвітати християнські чесноти, так що «зацвіте справедливий, як пальма, і виженеться, немов кедр на Ливані» (Пс. 91:13; див. 103:16).

Тому людина повинна насамперед оновитися внутрішньо в душі розуму свого за образом Божим, і її внутрішні бажання і схильності мають відповідати Христу, що апостол Павло називає «зодягнутися в нового чоловіка, створеного за Богом» (Еф. 4:24), щоб життя походило

з основи серця і внутрішнє відповідало зовнішньому. І, по справедливості, у людини всередині має бути набагато більше, ніж бачать зовні. Адже Бог бачить потаємне та відчуває серце (див. Пс. 7:10).

І хоча внутрішньо ми не такі чисті, як ангели, однак повинні ревно жадати цього. А це прагнення вірою Бог приймає до очищення нашого, бо Дух Святий допомагає нашій слабкості і клопочеться за нас перед Господом невимовними зітханнями (див. Рим. 8:26). Воістину, кров Христова очищає нас вірою (див. Дії, 15:9), так що не залишається на нас жодної плями чи гріха (див. Еф. 5:27). Ба більше, наша чистота, святість, правда – не чесноти якогось ангела, а це Христова чистота і Христова святість, Христова правда – Сам Христос (див. 1 Кор. 1:30).

Тому ми повинні ставити нашу святість набагато вище чистоти і святости всіх ангелів, адже вона є Сам Христос. Святість, отримана незаслужено, але з милости, дарована правда, чистота й освячення повинні оновити тіло, душу й дух і зробити святим усе наше життя. Тому ми в християнському званні нашому повинні бути схожі на юну пальму або фінік, що завжди зелене і росте. Так ми повинні зростати у Христі Ісусі. Наскільки людина

зростає у Христі, настільки вона процвітає у вірі, чеснотах і християнському житті і з дня у день виправляється. Це і є «цвісти, як пальма».

Християнин повинен оновлюватися щодня (див. Еф. 4:23; Кол. 3:12) і розпускатися, як пальма. Щодня має відповідати своєму званню, нібито він із цього дня став християнином, і повинен щодня палко бажати того, щоб не бути удаваним християнином. Як кожному, хто

покликаний у якийсь сан, потрібно намагатися відповідати званню своєму, так і ми повинні жити гідно того, до чого покликані у Христі (див. Еф. 4:1).

Де немає такого святого наміру, там немає ні виправлення, ні процвітання, ні зростання у Христі. Воістину, немає там і життєдайного Духа Христового.

Микола ВОДНЕВСЬКИЙ

Що є людина

Кажуть, це людина. Звісно, людина, але часто лише називається такою. Коли бачу, як ти живеш нерозсудливо, то як назву тебе людиною, а не звірком?

Коли бачу, як ти розкрадаєш чуже, то як назву тебе людиною, а не вовком?

Коли бачу твій блуд, то як назву тебе людиною, а не свинею?

Коли бачу твій підступ, то як назву тебе людиною, а не змією?

Коли бачу, як ти випускаєш отруту, то як назву тебе людиною, а не аспідом?

Коли бачу твою непокірність і бездушність, то як назву тебе людиною, а не каменем?

Ти отримала від Бога шляхетність. Навіщо зраджуєш гідності природи? Скажи мені, що ти коїш?

Дехто може навчити тварин того, що властиво людині: папуг вчать говорити людським голосом, долаючи своїм мистецтвом їхню природу; левів приборкують, роблячи їх лагідними, і водять по

майданах. А натомість ти, людино, сама стаєш лютою за лева!

Кожна з безсловесних тварин має один певний недолік: вовк хижий, змія підступний, аспід отруйний. А у злої людини не так. Зла людина має не один недолік, бо водночас буває і хижою, і підступною, і отруйною, поєднуючи у своїй душі всі тваринні пристрасті.

Як же я назву тебе людиною, коли ти не маєш царської відзнаки, не маєш діадеми, не маєш багрянлиці?

Бог сказав: «Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою» (Бут. 1:26).

Подумай, людино, за яким образом ти створена, і не опускай себе до нищоти худоби! Не доводь мені, що маєш душу, краще покажи, що ти – людина.

Якщо не можеш любити свого ближнього, то в тобі немає нічого від Бога.

Покайся і навернися до Бога.

Йоан ЗОЛОТОУСТІЙ

ПРОЩЕННЯ – СЛОВО І

Чому багато хто із сучасних християн так легко грішить? Чому багато хто знову і знову повертається до «улюбленого» гріха? Я думаю, що відповідь на ці запитання полягає в одному: надто легко дістається прощення гріхів. Що може бути простіше: помолитися Господеві – і порядок. Тобі пробачено! Або, усвідомивши себе винним перед кимось, звернувся до цієї людини зі словами: «Пробач, брате (сестро), за все, за все!» – і прощений. Але чи достатньо цього?

Припускаю, що тут нам допоможе біблійна ілюстрація із життя

Закхєя. Це був не простий митар, а начальник митарів. Не просто заможний, а, мабуть, дуже багатий чоловік. Звідки ж узявся його капітал? Для цього потрібно зазирнути в римську «митну кухню».

Митарями в римській імперії називали чиновників, які на користь державної скарбниці займалися збором податків з товарів, що ввозили або ввозили на територію імперії, або що переміщувалися всередині країни з однієї провінції до іншої. Винахідливі римські чиновники та спритні місцеві митники-податківці вмели знаходити способи отримання вигоди навіть там,

де це було нелегко. (Думаю, українське слово «митниця» допоможе нам зрозуміти діяльність митарів.) І якщо в інших провінціях імперії митарів вважали шанованими людьми, то в Юдеї волелюбний народ сприймав їх за зрадників і ставився до митарів зі зневагою, прирівнюючи до грішників. У Євангеліях можна часто зустріти вираз «митарі і грішники», з якими Ісус Христос нерідко поділяв спільну трапезу, євангелізуючи їх, чим викликав неабияке невдоволення фарисеїв.

Історія античного світу доносить нам деталі «найму» на посаду

**Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, –
і Я вас заспокою!**

Мт. 11:28

**Тому, коли принесеш ти до жертівника свого дара, та тут
ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, – залиши отут дара
свого перед жертівником, і піди, примирись перше з братом
своїм, – і тоді повертайся, і принось свого дара.**

Мт. 5:23–24

митаря. Вантану посаду митаря виставляли на аукціон і, мабуть, лише заможна людина могла її обійняти: якщо здатна заплатити більше за інших. Кожен митар повинен був заносити своєму начальнику конкретну суму грошей залежно від місця своєї діяльності. А те, що він зміг зібрати понад – залишав собі. Начальник митарів відносив належну суму в скарбницю імперії, а «надлишки» від отриманого вже становили його власний прибуток. Зазвичай, уся митарська діяльність була суцільним обманом. Зрозуміло, що вантану посаду митного начальника римська влада «оцінювала»

ДІЛО

значно дорожче, ніж посаду пересічного митаря.

Можемо припустити, що Закхей міг пропрацювати звичайним митарем кілька років, допоки зібрав достатню суму, щоб купити посаду начальника. Звідси випливає, що кількість обдурених ним людей, а потім і митарів, за час його начальства могла бути разючою. Коли ж Закхей визнав Ісуса Христа як Месію, то пообіцяв половину своїх статків роздати жебракам. А тим, кого обманув, відшкодувати вчетверо. Потому Закхей почув з уст Господа слова: «Сьогодні на дім цей спасіння прийшло, бо й він

син Авраамів» (Лк. 19:9). Вважаю, що кожному, кого Закхей обрахував свого часу, він зізнався, тобто сповідав гріх, і відшкодував учетверо.

А тепер саме час повернутися до нашого питання: чи завжди достатньо лише «пробач, брате, за все» для отримання справжнього прощення? Історія Закхея доводить, що цього замало. Іноді не обхідне моральне чи матеріальне покриття втрат.

Справедливий Господь у Своєму законі заклав принципи відшкодування збитків, до того ж компенсація залежала від цінності накладу. «Коли він згрішить і завинить, – нехай поверне грабунок, що заграбував, або вимушення, що був вимусив, або дане на сховок, що було зложене в нього, або згубу, що знайшов, або все, що присяг про нього неправдиво, – і поверне його насамперед, і додасть до нього п'яту частину тому, чие воно, дасть його в день, коли виявиться провина його» (Лев. 5:23–24). «Коли хто вкраде вола або овечку, і заріже його або продасть його, то відшкодує п'ять штук великої худоби за вола того, а чотири дрібної худоби за ту овечку» (Вих. 21:37). Можливо, хтось скаже: то це було в Старому Завіті! Правильно, але Божі принципи не старіють.

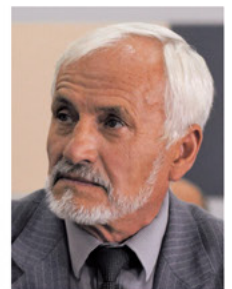
Іноді буває складно оцінити збиток, особливо коли йдеться про моральну шкоду: обмовили когось, а в результаті постраждала репутація людини. Як бути в цьому випадку? Ситуація дуже схожа на історію про священника

та наклепницю, яка розпустила про нього плітки. Священник поставив їй дві умови для прощення: спочатку принести йому обскубаного півня, пір'я якого потрібно розвіяти за вітром (по суті, зробити нескладно), а потім зібрати все це пір'я (виконати зовсім неможливо!). Що ж робити із зіпсованою репутацією? Очевидно, що тут доведеться вдовольнитися щирим сповіданням і глибоким покаєнням у цьому гріху.

То чи можна вірити людині, яка стверджує, що отримала від Господа прощення гріха, скоєного проти ближнього? Або якщо вибачилася «за все, за все», не називаючи гріх на ім'я? Це схоже на прання білизни у пластиковому пакеті, який кинули у пральну машину. Скільки б машинка не крутила, у кращому разі тільки пакет стане чистим.

Ісус Христос навчав, що принесення будь-якого дару Богові або звернення до Нього буде приемним лише тоді, коли той, хто приносить, має мир з оточенням, якщо людина в мирі з ближніми (див. Мт. 5:23–24). Людина, яка виконала цю умову, буде прийнята Ним і тут, на землі, і у вічності. А якщо я чи хтось інший спробує обійти або якось змінити цей порядок, установлений Самим Господом, і продовжуватиме звертатися до Бога, то ризикує наприкінці свого життя почути з вуст Христа вирок: «Я ніколи не знав вас... Відійдіть від Мене, хто чинить беззаконня!» (Мт. 7:23). А це матиме вічні наслідки. Хай збереже нас від цього Господь.

Спаситель і сьогодні нас кличе: «Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, – і Я вас заспокою!» (Мт. 11:28). Тож ідімо до Нього на Його умовах!

**Олександр
ЗАЙЦЕВ**

НАГЛЯ

Нідерландка Коррі тен Боом та її сім'я, ризикуючи життям, у своєму будинку переховували від нацистів євреїв. Але якось їх зрадили. І Коррі зі своїми близькими опинилася у фашистському концтаборі. Багато хто з її сім'ї там загинув. Сама Коррі дивом врятувалася: у 1944 році, після тривалого перебування в Равенсбрюку, її несподівано звільнили.

Після війни Коррі стала місіонеркою, проповідуючи всьому світові про любов Ісуса Христа і прощення.

Місія «Свет на Востоке» випустила її книжку «Убежище» («Притулок») і дублювала однойменний фільм.

Ми наводимо особисте свідчення Коррі тен Боом.

Приїхавши в Нідерланди після звільнення з концтабору Равенсбрюк, я сказала: «Сподіваюся, мені ніколи не доведеться повернутися в Німеччину. Я прагну за велінням Божим рушати туди, куди Він накаже, і хочу вірити, що Він ніколи не пошле мене до Німеччини».

В Америці я часто розповідала про взаємини між людьми в повоєнній Європі, і, коли йшлося про хаос у Німеччині, люди мене запитували: «Чому б тобі не відвідати Німеччину?» Але я не хотіла.

Потім у моєму житті настала похмура невідомість: я просила Господа про водійство, але не отримувала відповіді. Бог хоче, щоб ми не сумнівалися в Його керуванні. І я зрозуміла: між мною та Богом стоїть якась перешкода. Я молилася: «Господи, може,

я в чомусь Тобі неслухняна?» Відповідь була чітка: «Німеччина».

Я подумки бачила країну, де так страждала в концтаборі. І знову чула грубі окрики: «Швидше! Швидше!» Минуло досить багато часу, перш ніж змогла сказати Богові: «Так, Господи, я поїду в Німеччину. Я слідуватиму за Тобою, хоч би куди Ти мене повів».

Отже, я вирушила в Німеччину. Чи було це легко для мене? Звісно, ні. Але якщо Ісус говорить: «Любіть ваших ворогів», то Він і дарує нам цю любов.

Ми не є ні фабриками любови, ні його сховищами. Ми тільки сполучені судини Його любови. Якщо ми це зрозуміємо, тоді не існує для нас жодних виправдань для непростення.

...Його я побачила в одній із церков Мюнхена – кремезного, лисуватого,

там наглядачем – одним із найжорстокіших садистів. І ось він стоїть переді мною, простягнувши руку:

– Пречудовий виступ, фрау. Як добре знати, що всі наші гріхи, як ви сказали, тепер на морському дні!

Він мене, звичайно, не впізнав, та й як міг із тисяч жінок запам'ятати саме мене?! Однак я його чудово запам'ятала. Зі шкіряним батогом у руці. Я віч-на-віч зустрівся з людиною, яка тримала мене у в'язниці, і кров застигла в моїх жилах.

– Ви у своєму виступі назвали Равенсбрюк, – мовив він. – Я був там наглядачем.

Ні, він мене не впізнав.

– Але після того я став християнином. Я знаю, що Бог пробачив мені всю мою жорстокість, проте я хотів би почути це й від вас, – продовжив він і знову простягнув мені руку. – Чи можете ви мені пробачити?

Я, яка переконувала людей прощати своїм ворогам і гріхи якої знову й знову треба прощати, я не могла йому пробачити. Гнів охопив мене. Моя сестра померла в тому концтаборі! Хіба можливо, щоб він лише проханням про прощення міг стерти, викреслити повільну, страшну, голодну смерть моєї сестри?!

Імовірно, він недовго стояв із простягнутою рукою, але мені ця внутрішня боротьба з найважчим у моєму житті рішенням видалася вічною. Я знала, що це мало статися. Звістка про те, що Господь відпускає гріхи, пов'язана з умовою, що і ми вибачаємо тим, хто завдав нам болю: «Бо як людям ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець. А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших».

І все ж таки я стояла з холодним серцем. Я знала, що прощення не є почуттям. Прощення – це дія волі. «Ісусе, допоможи мені, – внутрішньо молилась я. – Руку я ще в змозі подати, проте любови в моєму серці немає. Дай мені її».

Я машинально підняла свою одеревілу руку і вклала її в його простягнуту до мене долоню. І сталося неймовірно: від плеча через всю мою руку, немов електричний заряд, вилився якийсь потік і перейшов у наші долоні, з'єднані у привітанні; цілюще тепло розлилося й наповнило мене. У моєму серці спалахнула любов до цього чоловіка. На очах виступили гарячі сльози радості:

– Я прощаю вам, брате, від щирого серця!..

Довго тиснули ми одне одному руки – колишній наглядач і колишня бранка. Ніколи раніше я не відчувала Божу любов настільки потужно, як тієї миті. І мені одразу стало зрозуміло: це не моя любов.

Я не мала сил для такої любови, хоч і дуже старалася. Це була сила Святого Духа. Як сказано в Посланні до римлян: «Любов Божа вилася в наші серця Святим Духом, даним нам».

Коррі тен БООМ

ДАЧ

з брунатним капелюхом у руці. Потік людей рушив із церкви, де я щойно проповідувала. 1947 рік. Я приїхала з Нідерландів у переможену Німеччину благовістити про прощення Господа. Цієї звістки найбільше потребували запеклі громадяни цієї зруйнованої країни. На мене кидали погляди люди із серйозними обличчями, які не наважувалися повірити мені цілком. Тоді в Німеччині після виступів мені ніколи не ставили запитань. Люди мовчки підводилися зі своїх місць, мовчки вдягалися і мовчки йшли.

В один з таких моментів я його побачила. Його пальто і брунатний капелюх. А наступної миті – синю форму, кашкет з емблемою: череп з двома перекрещеними кістками.

Одразу все постало перед очима: незвично величезне приміщення, різке світло стельових ламп, на підлозі купа жалюгідного ганчір'я і взуття, почуття сорому перед цим чоловіком від власної наготи. Це було в Равенсбрюку. А чоловік, який підходив до мене, був

ПРОЩЕННЯ

В одному з попередніх розділів я говорив, що цнотливість – найнепопулярніша християнська чеснота. Але я не впевнений, що мав рацію. Мабуть, є чеснота ще менш популярна за цнотливість. Її викладено в заповіді: «Люби свого ближнього, як самого себе». Непопулярна вона тому, що християнська мораль у поняття «свого ближнього» додає і «свого ворога».

Отже, ми підходимо до надзвичайно важкого обов'язку прощати своїм ворогам.

Кожна людина погоджується, що прощення – чудова ідея, але допоки сама не опиниться перед альтернативою прощати чи не прощати, коли це має йти саме від неї. Ми пам'ятаємо, як опинилися в такій ситуації в роки війни. Зазвичай сама згадка про це викликає бурю реакцій, і не тому, що люди вважають цю чесноту надто високою та важкою – таке прощення здається неприпустимим. Їм неважна і зневажлива сама лише думка про це. «Нас нудить від таких розмов», – заявляють вони. І половина з вас уже готова запитати мене: «А як би ви ставилися до гестапо, якби були поляком чи євреєм?»

Я й сам хотів би це знати. Так само, як хотів би знати, що робити, якщо переді мною постає вибір: померти мученицькою смертю чи відмовитися від віри. Адже християнство прямо говорить, щоб я не зрікався віри за жодних обставин. У цій книжці я не намагаюся розповісти вам, що можу зробити, – я можу дуже

мало. Я намагаюся показати, що таке християнство. Не я його вигадав. І там, у самому центрі, я знаходжу слова: «І прости нам наші гріхи, бо й самі ми прощаємо кожному боржникові нашому». Тут немає жодного натяку на те, що прощення дається на якихось інших умовах. Цілком зрозуміло: коли ми не пробачимо, то й самі не будемо пробачені. Тут немає інших варіантів. Що ж нам робити?

У будь-якому випадку це буде досить важко. Але думаю, що є дві речі, які ми можемо зробити для полегшення цього завдання. Приступаючи до вивчення математики, ми починаємо не з диференціального обчислення, а з простого складання. Той самий принцип ми застосуємо й у випадку, якщо дійсно хочемо (а все залежить від того, чи дійсно ми хочемо) навчитися прощати, – нам варто почати із чогось простішого, ніж гестапо. Можна почати з прощення чоловікові чи дружині, батькам чи дітям, найближчим сусідам за те, що вони сказали чи зробили минулого тижня. Це, можливо, змусить нас замислитися на деякий час. Потім нам треба зрозуміти, що означає любити ближнього, як себе. А як я люблю себе?

Якщо подумати, то я не відчуваю до себе ні любові, ні прихильності, і мені навіть не завжди приємна власна компанія. Отже, слова «люби свого ближнього», очевидно, не означають «май до нього симпатію» або «визнай його привабливим». Правильно – адже хоч би як намагалися,

та ви не змусите себе відчувати симпатію до будь-кого. Чи добре я ставлюся до самого себе? Чи вважаю я себе доброю людиною? Що ж, боюся, що лише іноді – так (і це, безперечно, найгірші мої моменти). Але я люблю себе не тому, що вважаю хорошою людиною. Насправді все навпаки: любов до себе змушує мене про себе думати добре. Отже, і своїх ворогів ми можемо любити, не вважаючи їх гідними людьми. Це величезне полегшення. Багато хто вважає, ніби пробачити своїм ворогам – означає визнати, що вони насправді не такі вже й погані, тоді як цілком очевидно, що вони такими і є.

Просуньмося ще на крок уперед. У моменти просвітління я не тільки не вважаю себе хорошою людиною, а й визнаю, що я дуже погана людина. Я із жахом і огидою думаю про деякі вчинки. Отже, мене, мабуть, можуть жахати й деякі діла моїх ворогів. Тепер, коли думаю про це, то згадую, як колись давно християнські вчителі повчали, що я маю ненавидіти вчинки поганої людини, а не її саму, чи, як вони б сказали: «Ненавидіти гріх, а не грішника». Тривалий час я вважав цю відмінність дурною та надуманою: як можна ненавидіти те, що робить людина, і при цьому не ненавидіти її саму? Але пізніше я зрозумів, що протягом багатьох років саме так ставився до однієї людини – до себе. Хоч би як я ненавидів своє боягузтво, чи брехливість, чи жадібність, я все ж продовжував любити себе, і це було зовсім не важко. Фактично

я ненавидів власні погані вчинки, бо любив себе. Саме тому мене так засмучувало те, що я робив, яким я був.

Отже, християнство не спонукає нас зменшити ненависть, яку ми відчуваємо до жорстокости чи віроломства. Ми повинні ненавидіти ці гріхи. Не варто брати свої слова назад після висловленого щодо цього. Ми повинні ненавидіти це так само, як ненавидимо власні гріхи, шкодуючи про те, що людина була здатна зробити таке, і сподіватися, що колись десь вона зможе виправитися і знову стати людиною.

Випробувати себе можна наступним чином. Припустімо, ви читаєте в газеті історію про мерзенні й огидні звірства. Наступного дня з'являється повідомлення, що опублікована вчора історія, можливо, не зовсім відповідає істині, і все не так страшно. Чи відчуєте ви полегшення

і скажете: «Слава Богу, ті люди не такі негідники, як я вважав», чи будете розчаровані й навіть спробуєте триматися початкової версії, щоб отримати задоволення від думки, що ті, про кого ви читали, – невинуваті мерзотники? Якщо людина охоплена другим почуттям, то, боюся, вона вступила на шлях, який – пройшовши до кінця – заведе її в пучину диявола. Адже той хоче, щоби чорне було ще чорнішим.

Варто дати волю цьому почуттю, і за якийсь час захочеться, щоб сіре, а потім і біле теж стало чорним. Зрештою, з'явиться бажання все, буквально все – Бога, наших друзів і себе самих – бачити в чорному освітленні. Придушити його вже не вдасться. Атмосфера нестримної ненависти поглине таку душу навіки.

Спробуймо просунутися ще на крок уперед. Хіба любити свого ворога означає не карати його?

Ні. Адже й те, що я люблю самого себе, не означає, що я всіляко маю рятувати себе від заслуженого покарання аж до смертної кари.

Якщо людина вчинила вбивство, тоді правильно, з християнської позиції, буде здатися поліції й отримати покарання аж до смертного вироку. Тому я вважаю, що суддя-християнин абсолютно правий, засуджуючи злочинця до смерті. Має рацію і солдат-християнин, коли вбиває ворога на полі битви. Я завжди дотримувався цієї думки, відколи сам став християнином задовго до війни, і продовжую вважати так і сьогодні, коли в моїй країні мир.

Не варто повторювати фразу: «Ти не повинен вбивати». Річ у тім, що у грецькій мові є два слова, які перекладаються як дієслово «вбивати». Одне з них означає просто «вбити», тоді як

інше – «чинити вбивство». І в усіх трьох Євангеліях – від Матвія, Марка та Луки, – де цитується ця заповідь Христа, вживається саме слово, яке означає «не роби вбивства». Мені сказали, що така різниця існує і в давньоєврейській мові. «Вбивати» – далеко не завжди означає «чинити вбивство», так само, як і статевий акт не завжди означає перелюб.

Коли воїни запитали Івана Хрестителя, як саме їм чинити, то він і натяку не зробив на те, що їм слід залишити армію. Нічого такого не вимагав і Сам Ісус, коли, наприклад, зустрівся з римським сотником. Образ лицаря-християнина, готового у всеозброєнні захищати добру справу, – один із величних образів християнства. Війна – жахлива річ, і я поважаю щирого пацифіста, хоча вважаю, що він помиляється. Кого я не можу зрозуміти, то це половинчастих пацифістів, яких сьогодні часто зустрінеш: вони намагаються нав'язати людям, що коли ті змушені боротися, то нехай роблять це соромлячись і не приховуючи, що чинять це із примусу. Такий сором нерідко позбавляє прекрасних молодих християн, які служать у збройних силах, того, що належить їм по праву і є природним супутником

мужности – благородства та щирости.

Часто міркую, що було б, якби за час моєї служби в армії в період Першої світової війни я та якийсь молодий німець одночасно вбили б один одного й одразу ж зустрілися після смерті? Я не можу уявити, щоб хтось із нас двох відчув образу, обурення або збентеження. Думаю, ми б посміялися із цього.

Уявляю, що хтось скаже: «Якщо людині можна засуджувати вчинки ворога, карати й навіть убивати його, то в чому ж різниця між християнською мораллю та мирським світоглядом?» Різниця є, і колосальна. Пам'ятайте: ми, християни, віримо, що людина живе вічно. Тому значення мають ті маленькі мітки на нашому внутрішньому «я», які наприкінці перетворюють душу людську або на небесного, або на пекельного мешканця. Ми можемо вбивати, якщо це необхідно, але не повинні ненавидіти й тішитися ненавистю. Ми можемо карати, якщо треба, але не маємо відчувати від цього задоволення. Іншими словами, ми повинні вбити ворожість, яка глибоко гніздиться в нас, прагнення помститися за образи. Я говорю не про те, що будь-яка людина може просто зараз покінчити із цими почуттями. Так не буває.

Я маю на увазі ось що: кожного разу, коли це почуття порушиться в глибині нашої душі, за являючи про себе день за днем, рік за роком протягом усього нашого життя, ми повинні давати йому відсіч. Це важка праця, але не нездійсненна. Навіть коли ми вбиваємо чи караємо, ми повинні так ставитися до ворога, як ставилися б до себе, тобто бажати, щоб він не був таким поганим, сподіватися, що він зможе виправитися. Ми маємо бажати йому добра. Ось що має на увазі Біблія, коли каже, щоб ми полюбили своїх ворогів: ми повинні бажати їм добра, не відчуваючи до них симпатії та не вважаючи їх добрими, якщо вони такими не є.

Я визнаю: це означає любити людей, які не мають нічого доброго. Але тоді, говорячи про нас, запитаймо себе: чи є в нас самих щось гідне любові? Ні, ми любимо себе тільки тому, що це ми. Бог же призначив нас любити внутрішнє «я» кожної людини так само і з тієї ж причини, з якої ми любимо власне «я». Бог дав нам готову систему, відпрацьовану на власному прикладі, щоб показати нам, як це працює. І, скориставшись власним прикладом, ми застосуємо це правило до всіх інших «я». Можливо, легше це застосувати, якщо ми пригадаємо, що саме так любить нас Бог: не за приємні, привабливі риси, які, на наш погляд, ми маємо, а просто тому, що ми – те, що називається «я». Адже насправді ми не маємо нічого того, за що нас можна було б любити. Ми лише здатні настільки наповнюватися ненавистю, що відмовитися від неї нам не легше, ніж кинути пити чи паляти.

**Клайв Стейплз
Льюїс**

З книжки «Просто християнство»

Нещодавно Євангеліє читав... Суперкнига! У наш час, коли охоплена вогнем земля викидає задушливий отруйний дим, хочеться чистого повітря ковтнути. А його ніде нема! Скрізь отрута. Скрізь брехня. Ненависть і смерть. І ось воно, повітря свободи, повітря миру та любови! У Новому Завіті!

У Євангелії від Івана (3:16) написано: «Так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне».

Це неймовірно! Бог любить світ! Бог кожному, хто вірує в Ісуса Христа, дає вічне життя! Він віддав Ісуса Христа, святого Сина Свого, у цей світ. Сина зробив жертвою спокути. Уявляєте? Оце любов! ОЦЕ ЛЮБОВ!

За мене віддав Свого Сина! Щоб мені вічне життя дати!

Просто чудово!

Живу й насолоджуюся. Радости моєї немає меж. Слава Тобі, Господи!

То почитаю ще святе Євангеліє. Як чудово там написано про Бога та Його любов! Читаю в Посланні до ефесян (5:1–2): «Отже, будьте наслідувачами Богів, як улюблені діти, і поведіться в любові, як і Христос полюбив вас, і видав за нас Самого Себе, як дар і жертву Богів на приємні пахощі».

Отакої! Наслідувати Бога?! Тепер що, моя черга любити? Виходить, я маю себе віддати за інших? Я маю стати жертвою? Пахощами приємними? Ой! Це неможливо!

Нічогенько! Як це? Але так не буває. Вони-то якась погань. Єретики.

Вар'яти. Злидарі та розпусники. За них бути виданим? Невже за них стати жертвою?

Закипів я, ледь не згорів у вогні праведного гніву. Господь мене остудив.

Сиджу тепер. Скубаю свою сиву голову. Потрібно справжнє християнство освоювати. Пізнавати ЛЮБОВ.

Учитися любити!

Учитися прощати!

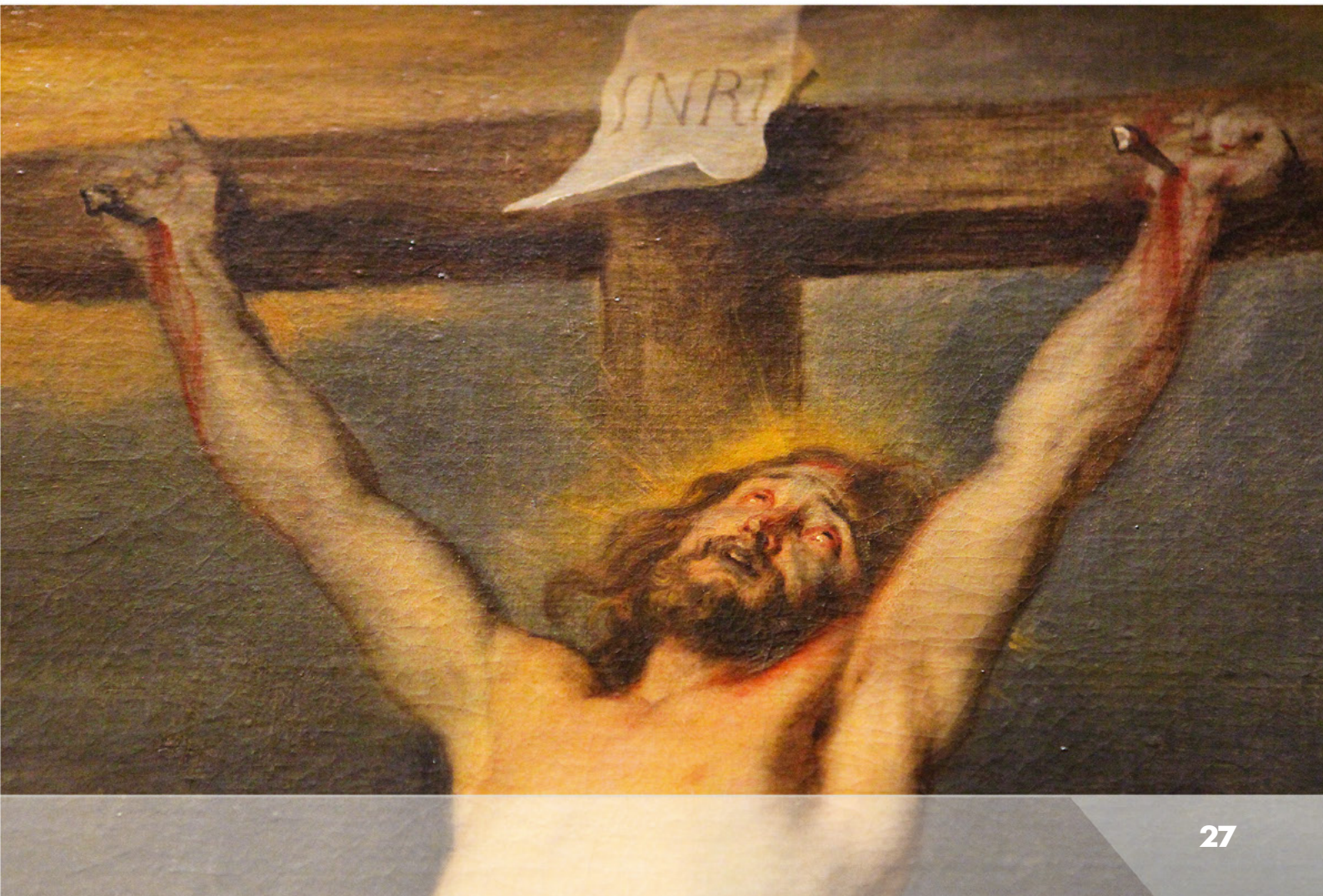
Учитися жертвувати!

З'явився Христос. Побитий увесь. Кров і м'ясо. Ще й до хреста прибитий. Цвяхами. Колючки в голові.

І Він каже: «Отче, відпусти їм, – бо не знають, що чинять вони!»

Юрій СИПКО

ЯК ХРИСТОС

РАЗЮЦІ

Переглядаю заявки та плани нашого місіонерського відділу 2022 року на весну і літо. 19 заявок. Тож дев'ятнадцять тижнів ми планували їздити Україною з проповіданням Євангелія. Заявки ще мали надходити. Але з 24 лютого 2022 року донині більше жодної не надійшло. Не з нашої вини. Російські агресори розпочали війну проти України. Дивлюся на населені пункти, де ми планували благовістити. Деякі зараз під окупацією. Мій погляд зупиняється на заявці №16: Донецька обл., місто Бахмут, вул. Спартаківська, 9. До війни ось за цією адресою збиралася церква – прекрасні люди, вірні діти Божі. Тепер цього будинку вже не існує – російський снаряд ущент його знищив. Та й Бахмута фактично не існує – суцільні руїни. Тепер там нікому нести Слово Боже. Виникає питання – то що ж виходить, ворог завадив благовістити людям з Бахмута? Ні, ворог не може завадити цьому, адже з нами всесильний Господь! І в 2022, і в 2023 ми проповідували Євангеліє безлічі людей з Бахмута, але вже в Києві,

у нашій місії «Світло на Сході». Там ми організували і продуктову, і духовну допомогу десяткам тисяч переселенців, які рятуються від агресорів. Частина щиро каляся, були ті, хто прийняв хрещення і доєднався до церкви. І, що дивно, ніхто не чинив опір, усі слухали Євангеліє від початку до кінця. Ми бували в Бахмуті й до війни, і нам нерідко зустрічалися там люди, які противилися Євангелію. Тепер бачимо, що Бог пом'якшує серця багатьох. Я підрахував, що під час війни ми за той самий відрізок часу засвідчили Слово Боже навіть більшій кількості людей, ніж у мирний період. Коли Ісус говорив Своїм учням про майбутні катаклізми, війни, Він підкреслював, що це дасть їм можливість свідчити. Нові випробування, інші проблеми відкривають нам і нові можливості для свідчення про Добру Звістку Ісуса Христа. Я пам'ятаю, як кілька років тому ми проводили в церкві різдвяну програму за участю місії «Світло на Сході» з ляльковою виставою для дітей. І хоча цей захід був безкоштовним,

ба більше, дарували хороші подарунки, але назбирати дітей було дуже складно. Ми друкували запрошення, молодь ходила в костюмах казкових персонажів і роздавала ці запрошення, але зібрати хоча б 50 дітей лише на одну виставу було надзвичайно складно. Цьогоріч ми проводили шість таких різдвяних вистав, і щоразу зала була переповнена. Киян серед них небагато, переважно діти переселенців, зокрема і з Бахмута. Були й діти, чий батьки зараз на фронті, захищають нашу Україну. Один з таких – Роман – після того, як подивився лялькову виставу і почув Євангеліє, запитав у бабусі: «А ти будеш у раю? Я там буду, бо вірю в Ісуса Христа». Ось деякі відгуки про різдвяну програму.

«Щиро дякуємо за ті хвилини умиротворення та задоволення, які ми сьогодні провели у вас. Мої хлопчики ніколи не досиджували на таких заходах до кінця. З вашого спектаклю вони вийшли останніми. Дітям дуже сподобалося. Дорогою додому вони захопливо розповідали, що побачили та почули. Зараз грають в ігри, які отримали в подарункових коробках. Дякуємо. Ви найкращі. І я особисто дякую за бесіду з пастором. Цікаво, змістовно, зрозуміло. Миру вам і добра».

«Дуже вдячні за такий чудовий захід. Діти приголомшені, я теж. Дуже крута постановка, дуже круті подарунки. Величезна подяка тим, хто збирав ці подарунки!»

«Щиро дякуємо за справжнє свято, яке ваша команда подарувала нашим дітям! Дуже цікава, пізнавальна, добра, світла лялькова вистава. Сердечно вдячні за неймовірні подарунки! Окреме спасибі за Слово Боже. Добра вам і мирного неба!»

Одне з найбільш поширених побажань сьогодні в Україні – мирне небо. Так часто сьогодні в нашій країні з неба летять російські ракети, снаряди, дрони. Щодня в Україні гине чимало і військових, і цивільних, щодня діти стають сиротами, а жінки вдовами. Щодня кожен

українець може загинути від російського обстрілу. І в цей тяжкий час в Україні дедалі потужніше звучить Євангеліє Ісуса Христа – Євангеліє спасіння, яке дає справжню надію як у цьому житті, так і у вічності.

Віктор ТАНЦЮРА

РІЗДВЯНА РАДІСТЬ

Коли я проводила різдвяний урок у 1-А класі, класна керівниця хворіла. Її замінила вчителька з іншої школи, яка вирішила бути присутньою на занятті. Я говорила на тему: «Навіщо світові потрібен Спаситель», починаючи від створення світу, потім розкрила проблему гріхопадіння (гріх – це духовна хвороба, яка передається у спадок із покоління в покоління), усі люди хворі (навіть маленькі діти) й не можуть самотужки позбутися цієї недуги... Але Бог послав Свого Сина, щоб врятувати нас від гріха.

У цієї молодшої вчительки весь урок то розширювалися очі, то звужувалися, вона то підводила голову, то опускала здивовано... А після уроку підійшла й запитала, що за предмет я викладаю. Я відповіла, що курс називається ДМВ (Духовно-моральне виховання). Вона

поцікавилася, що це за курс такий, і я пояснила. Молода жінка була глибоко зворушена всім почутим. Ми підготували подарунок і для неї. У подарунковому пакеті серед усього іншого вона знайшла Новий Заповіт. Мабуть, не знала, що то за книга... Ми поговорили... Молюся, щоб Господь торкнувся її серця й навернув до Себе. Бог не має випадковостей!

Інша вчителька, із сірим шаликом, накинутим на плечі, на перерві підійшла до мене та розповіла, що прийшла в цю школу шість років тому. Тоді вперше в житті вона отримала на Різдво подарунок... У такій гарній упаковці... і вручили їй не мама, сестра чи подруга, а зовсім незнайомі люди. Це було несподівано й незвичайно! Вона сказала, що тільки у фільмах бачила такі красиво упаковані подарунки, а щоб дали безкоштовно, та ще й люди, яких

вона ніколи не бачила й не знає, – це вище її розуміння! Учителька дякувала за подарунки, які місія «Свет на Востоке» передала, і сказала, що зберігає цей сірий шалик на згадку про диво, яке трапилося тоді, уперше у її житті!

Це було на початку грудня. Коли ми роздавали у школі подарунки, вона була в лікарні. У неї онкологія, і саме тоді їй робили шосту операцію. (До речі, на 8 березня їй та іншим учителям я дарувала книжку «Полліанна», і відтоді, коли цікавлюся про її справи і здоров'я, вона завжди згадує Полліанну і каже, що вчиться радіти за будь-яких обставин.)

На Різдво я відвідала цю вчительку в лікарні та вручила подарунок від «Свет на Востоке». Вона дуже зраділа. Потім розповідала, як із сусідкою по палаті розгорнули подарунок і розглядали його вміст. Вона дозволила сусідці вибрати собі щось із коробки, потім зайшла медсестра, якій теж запропонували щось узяти, потім лікарю, прибиральниці... Я запитала, що їй залишилося?! Олівці та чай! Яка ж вона була від цього щаслива!

Ще хотілося б розповісти про одну сім'ю. Це сім'я Сергія та Лілії Т. Ця особлива сім'я пережила багато потрясінь у житті. Декілька років тому Лілі вирвали зуб, унаслідок чого утворилася тріщина в черепі... Почалися серйозні проблеми зі здоров'ям, безліч операцій і візитів до лікаря, розвинулася аутоімунна хвороба.

Зараз жінка не має щелепних суглобів з обох боків, вона – така єдина у світі. Сім разів Лілія вагітніла, але не могла виносити дитину через стан здоров'я. Кілька років тому родина удочерила дівчинку-сироту. Дуже хотіли всиновити ще й хлопчика. Розпочався тривалий процес підготовки документів і походів інстанціями. Якось їм зателефонували, що є два братики, але всиновити треба обох, щоб не розлучати дітей. І наприкінці минулого року вони всиновили тих двох хлопчиків. Багато часу, зусиль і коштів пішло на суди й адвокатів...

Наближалось Різдво, і ці діти чекали на подарунки. Кожен уперше ризикнув відкрити свої бажання та мрії. Коли вони розповіли, чого хочуть на Різдво, Лілія з чоловіком пояснили, що витратили багато грошей на усиновлення, тому зараз немає можливості придбати все це. Однак пам'ятатимуть про їхні бажання, і коли з'являться фінанси, куплять усе, що діти хочуть. А поки запропонували молитися про це Богу. Старшому хлопчику, Микиті, 6 років, молодшому – 2 роки. Микита дуже хотів мати

ролики, давно мріяв про них і весь час говорив про це батькам.

Напередодні Різдва і цим дітям дісталися подарунки від «Свет на Востоке». І як ви гадаєте, що дісталось Микиті? Ролики! Бог такий великий і благий! Ми роздали в школі майже 400 подарунків! Діти із захопленням відкривали їх, показували свої знахідки, але ніде, у жодному подарунку не було роликів! Лише в коробці Микити! Який він був щасливий! Він дякував батькам і дивувався, звідки вони знайшли гроші. А батьки пояснили йому, що наш Господь дивовижний і що це Він зробив для хлопчика справжнє чудо!

Друзі, прийміть велику подяку за ці подарунки! Щороку діти радіють, і ми тішимося разом з ними! Кожна дитина надзвичайно щаслива! Дітям складно сказати, чому саме вони найбільше раді! Вони хапають то одне, то інше, вихваляються, показують, радіють, а деякі плачуть від захвату! Хтось більше тішиться м'якій іграшці, хтось шоколадному крему Nutella, хтось цукеркам, хтось конструктору Lego. Комуś траплялося щось з одягу, і вони негайно надівали шапки, рукавички, куталися в шарфи! А хтось свої шоколадки та цукерки їсти починав! Багато дітей запитувало: «Звідки ці люди знали, що я саме це хотів, що я саме це люблю?» Батьки радіють не менше за дітей! Особливо дивуються батьки першокласників – адже вони отримують подарунок уперше і ніяк не можуть зрозуміти, хто міг зробити таке, ще й безкоштовно? Учителі теж вдячні! Багато хто, як діти, одразу відкриває їх, розглядає, радіє!

Щиро дякую за вашу працю та жертовність! Ці подарунки – велике свідчення для світу в різдвяні дні!

Алла ВЕРЕНЧУК,
м. Кишинів,
Республіка Молдова

ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ ЗІ СТОРІНКИ 9

1. Ситим (Пр. 19:23).
2. Єремії (Єр. 31:3).
3. Три (Мт. 5–7).
4. Мудрість (Як. 1:5).
5. Рільника (Як. 5:7–8).
6. Мати суди між собою (1 Кор. 6:7).
7. Апостола Петру (Гал. 2:14).
8. За галатів (Гал. 4:19).
9. Апостола Павла (Фил. 4:13).
10. Тимофію (1 Тим. 1:13).

ІЛЮСТРАЦІЇ ДО СТАТЕЙ

- c. 3 © John Neff / shutterstock.com
- c. 4 © Leah-Anne Thompson / shutterstock.com
- c. 6 © allanaka / shutterstock.com
- c. 7 © Фото з www.amherst.edu
- c. 8 © Фото з www.twitter.com/llibagiza
- c. 10 © Кадр з фільму «His Only Son»
- c. 12 © Michal Bednarek / shutterstock.com
- c. 13 © lunamarina / shutterstock.com
- c. 14-17 © www.word4you.ru

- c. 18 © Filip Fuxa / shutterstock.com
- c. 19 © conrado / shutterstock.com
- c. 20 © www.paintingvalley.com/zacchaeus-painting
- c. 22 © Jonathan Noden-Wilkinson / shutterstock.com
- c. 24 © rangizz / shutterstock.com
- c. 26 © Sanit Fuangnakhon / shutterstock.com
- c. 27 © jorisvo / shutterstock.com
- c. 28 © 93-тя ОМБр Холодний Яр
- c. 32 © Кадр з фільму «Bible videos»

ВІРА І ЖИТТЯ

Засновник

РО «УМТ "СВІТЛО НА СХОДІ"»

Видається на добровільні пожертви читачів.
Виходить шість разів на рік. Тираж 15 000 прим.

Головний редактор Василь Давидюк

Редакційна колегія:

Павло Давидюк

Олена Зенченко

Анна Назаренко

Інна Анохіна

Олег Блощук (переклад віршів з російської)

Микола Давидюк

Вальдемар Цорн

Журнал зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ, № 23369-13209ПР від 24.05.2018.

Передплатний індекс – 49283

Адреса редакції в Україні:

РО «УМТ "СВІТЛО НА СХОДІ"»,

вул. Хорольська, 30, м. Київ, Україна, 02090;

тел.: 044-296-86-39; 296-87-69;

e-mail: viz@sns.org.ua; адреса сайту: www.sns.org.ua

Адреса редакції в Німеччині:

LICHT IM OSTEN, Postfach 1340,

70809 Korntal, GERMANY

Телефон: 0711-83-99-08-23; факс: 0711-83-99-08-4;

e-mail: wzorn@lio.org

Адреса представництва у США:

USA, Light in the East, P.O. Box 185,

Orangevale, CA 95662

Tel.: 916-348 33 88; e-mail: liteusa@lio.org

Оформити передплату на журнал, надсилати листи і матеріали можна за будь-якою з наведених адрес.

Пожертвування можна надсилати за реквізитами:

РО «УМТ "СВІТЛО НА СХОДІ"»,

IBAN: UA38305299000026006000117462

АТ КБ «Приватбанк» м. Києва

Код ЄДРПОУ / ІНН: 14300272

У призначенні платежу вказати:

«Пожертвування на журнал ... (назва журналу)»,

ПІБ, адресу і номер телефону отримувача журналу.

Пожертвування із західних країн можна надсилати

чеками на адресу редакції в Німеччині

або переказами на банківський рахунок:

IBAN DE07604500500009916425

SWIFT/BIC SOLADES1LBG

Kreissparkasse Ludwigsburg

Видання й розповсюдження журналу залежать від молитовної та матеріальної підтримки читачів!

Позиція редакції не завжди співпадає з позицією авторів надрукованих матеріалів.

Рукописи, надіслані до редакції, рецензуванню

та поверненню авторам не підлягають.

Комп'ютерна верстка та дизайн: Йордан Пеянські, Микола Давидюк

© «СВІТЛО НА СХОДІ», 2024.

ISSN 1610-9120

Номер підписано до друку 22 березня 2024 р.

Надруковано ООО «Новий друк»,

вул. Магнітогорська, 1, м. Київ, Україна,

02094.

На обкладинці:

© Wirestock Creators / shutterstock.com

liolib.org

**БУДЬ БАДЬОРИЙ, СИНУ!
ПРОЩАЮТЬСЯ ТОБІ
ГРІХИ ТВОЇ!**

ІСУС ХРИСТОС